

Διπλωματική Εργασία
MBA-Εξειδίκευση Χρηματοοικονομική
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αννίτα Φλώρου
Συγγραφή: Παπαδοβασιλάκη Δήμητρα Α.Μ. 13/07

**Θέμα: Εταιρική Διακυβέρνηση και Ελληνική
Πραγματικότητα: η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών**

Θεσσαλονίκη

Ιούλιος 2008

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4

Α' ΜΕΡΟΣ

2. Εισαγωγικές Έννοιες	5
<i>2.1 Η ιστορία και η εξέλιξη της Εταιρικής Διακυβέρνησης</i>	<i>5</i>
<i>2.2. Η έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης</i>	<i>7</i>
<i>2.3. Σκοπός των Συστημάτων Εταιρικής Διακυβέρνησης</i>	<i>8</i>
<i>2.4 Κριτήρια και Αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης</i>	<i>9</i>
3. Η Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελληνική Πραγματικότητα	12
<i>3.1 Η εξέλιξη της Εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα</i>	<i>12</i>
<i>3.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο της Εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα</i>	<i>19</i>
<i>3.2.1 Η λευκή βίβλος</i>	<i>19</i>
<i>3.2.2 Η απόφαση 5/2004/14.11.2000</i>	<i>20</i>
<i>3.2.3 Ο νόμος 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση</i>	<i>21</i>
<i>3.2.4 Ανάλυση των κυριότερων σημείων του νόμου περί εταιρικής διακυβέρνησης που ισχύει για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών</i>	<i>22</i>
<i>3.2.5 Εσωτερικός κανονισμός και εσωτερικός έλεγχος</i>	<i>25</i>
<i>3.2.6 Αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών</i>	<i>27</i>
<i>3.3 Κριτική του Ν. 3016/2002</i>	<i>27</i>
<i>3.4 Αξιολόγηση του επιπέδου της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα-Επισκόπηση Ερευνών</i>	<i>28</i>
<i>3.5 Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στις Ελληνικές Επιχειρήσεις</i>	<i>31</i>

ΜΕΡΟΣ Β'

4. Η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών Α.Ν.Ε.	33
<i>4.1 Η Ελληνική Ναυτιλία</i>	<i>33</i>
<i>4.2 Η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών</i>	<i>36</i>
5. Κριτική – Προτάσεις για την αποτελεσματικότερη άσκηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Μινωικών	52

5.1 Κριτική	52
5.1.1 Συστατικά της Εταιρικής Διακυβέρνησης έως το 2007	53
5.1.2 Ναυάγιο Samina	56
5.1.3 Διακυβέρνηση των Grimaldi.	60
5.2 Προτάσεις για την για την αποτελεσματικότερη άσκηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Μινωικών	62
6. Επίλογος	63
7. Βιβλιογραφία	65

1. Εισαγωγή

Η εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία των επιχειρήσεων και των κεφαλαιαγορών, είναι περισσότερο αναγκαία από ποτέ. Η χρησιμότητα της και η αποδοτικότητα της έχει ήδη αρχίσει να γίνεται αντιληπτή από τα μέσα της δεκαετίας του '90. Μάλιστα, πραγματοποιείται διαρκής εμπλουτισμός της με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση των αρχών της, αλλά και της ισονομίας της.

Στην Ευρώπη την τελευταία πενταετία δημοσιοποιήθηκαν εικοσιπέντε κώδικες δεοντολογίας με αντικειμενικό σκοπό να συμμετάσχει κάθε χώρα σε αυτήν την διεθνή προσπάθεια για την ορθή λειτουργία των επιχειρήσεων και της αγοράς. Έτσι και η Ελληνική Κεφαλαιαγορά, οδηγήθηκε στην ρύθμιση του θεσμικού πλαισίου σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να μελετήσει και να αναλύσει τη νομοθεσία καθώς και την νοοτροπία που υπάρχει στην Ελλάδα σχετικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση. Επιχειρείται μία ιστορική ανασκόπηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα για να καταλήξει στην σημερινή της μορφή. Παράλληλα, μελετάται η περίπτωση άσκησης της Εταιρικής Διακυβέρνησης σε μια Ελληνική εταιρεία και συγκεκριμένα αυτής των Μινωικών Γραμμών.

Η επιλογή της συγκεκριμένης εταιρείας οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί μία εκ των κορυφαίων ελληνικών ναυτιλιακών εταιρειών υψηλής κεφαλαιοποίησης, η οποία κατά την τελευταία διετία δέχτηκε πολλές μεταβολές στη διάρθρωση και την λειτουργία της διοίκησης της, εξαιτίας των διαδοχικών πιέσεων που δέχτηκε από συγγενείς εταιρίες που παρουσίασαν έντονο ενδιαφέρον για την απόκτηση μεριδίου μετοχών της.

Η εφαρμογή των αρχών της Εταιρικής Διακυβέρνησης αλλά και ο τρόπος εξαγοράς αυτών των πακέτων μετοχών επιχειρείται να παρουσιαστούν στην παρούσα εργασία, ώστε να αξιολογηθούν και να παρουσιαστούν τυχόν προτάσεις για την ορθολογικότερη εφαρμογή της και βελτίωση της.

Α' ΜΕΡΟΣ

2. Εισαγωγικές Έννοιες

2.1 Η ιστορία και η εξέλιξη της Εταιρικής Διακυβέρνησης

Η σύσταση και η υιοθεσία του όρου εταιρία έχει τις ρίζες στο μακρινό κιάλας παρελθόν, και συγκεκριμένα στην εποχή του Μεσαίωνα. Οι αγγλοσαξονικές χώρες, ήταν αυτές που πρώτες εισήγαγαν στο λεξικό τους τον όρο της εταιρείας - corporate. Η χρήση του όρου προέκυψε ως η ανάγκη δημιουργίας ενός καταστατικού από μέρους των ιδιωτών-πολιτών, με το οποίο θα μπορούσαν να προστατέψουν τα συμφέροντα τους από τυχόν κυβερνητικές αρνητικές επιρροές και αποφάσεις.

Στις αρχές του 17^{ου} αιώνα, η έννοια διευρύνθηκε αρκετά έτσι ώστε να επιτρέπει σε μεμονωμένα άτομα -ιδιώτες να συνασπίζονται και να συνενώνουν τους πόρους που διέθεταν σε μία και μόνο οντότητα, με σκοπό πάντα να χαίρουν ευνοϊκής μεταχείρισης από την κυβέρνηση. Τη δυνατότητα αυτή παρείχε η κυβέρνηση εκδίδοντας ειδική άδεια άσκησης τέτοιου είδους δραστηριοτήτων, και έτσι προέκυψαν και τα πρώτα «εταιρικά καταστατικά ίδρυσης εταιριών». Από τα πρώτα γνωστά παραδείγματα τα οποία αναφέρονται στη βιβλιογραφία είναι η "East India Company", ιδρυθείσα το 1600 με σκοπό τη διατήρηση μονοπωλιακού καθεστώτος στο εμπόριο που διεξάγονταν με τις Ινδίες και την εταιρεία "Virginia Company", ιδρυθείσα το 1606 για την ανάπτυξη εμπορικών ευκαιριών στη Βόρεια Αμερική. Ανάλογοι είναι και οι όροι του καταστατικού ίδρυσης της Τράπεζας της Αγγλίας κατά το 1694 που έδινε τη δυνατότητα στο κοινό να χρηματοδοτεί επενδύσεις. Η εταιρική μορφή των επιχειρήσεων σύντομα είχε απήχηση και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Στην Αμερική οι εταιρική διάσταση άρχισε να αναπτύσσεται μετά την Αμερικανική Επανάσταση αλλά με πολύ γοργά βήματα. Διάφορα γεγονότα, ανακαλύψεις, εφευρέσεις αλλά και ο ανεκμετάλλετος έως τότε φυσικός πλούτος της Αμερικανικής ηπείρου οδήγησε σε άνθηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ενδεικτικό είναι και το γεγονός ότι στην Pennsylvania ιδρύθηκαν περισσότερες από 2000 εταιρίες μεταξύ του 1790 και 1860

Με το πέρασμα του χρόνου και μετά από πολλές αλλαγές οι ανώνυμες - μετοχικές εταιρίες αποδείχτηκαν ζωτικής σημασίας για την αμερικανική οικονομική ανάπτυξη,

δεδομένου ότι αποτελούσαν πηγή και μέσο εξασφάλισης χρηματοδότησης της, αλλά επίσης και γιατί προσέφεραν επιλογές και ευκαιρίες στους υποψήφιους επενδυτές να τοποθετήσουν τα ιδιωτικά τους κεφάλαια. Φυσικά ως τότε, οι επενδυτές, εκτός της συμμετοχής τους στην διοικητική σύνθεση της εταιρείας, δεν είχαν καμία επιρροή ή δικαίωμα συμμετοχής στις επιχειρηματικές και εταιρικές πολιτικές και αποφάσεις. Τους ενδιέφερε μόνο να εξασφαλίσουν κέρδη και υψηλές αποδόσεις του κεφαλαίου που είχαν επενδύσει.

Στα τέλη όμως του 19^{ου} αιώνα οι εταιρείες που δραστηριοποιούνταν ως τότε κατηγορήθηκαν για την πιστωτική πολιτική που ακολουθούσαν καθώς και για «βάρβαρες» ή «κτηνώδεις» οικονομικές πρακτικές. Άρχισαν μάχες όχι μόνο μεταξύ κολοσσιαίων εταιρειών για εθνική κυριαρχία αλλά και μεταξύ εταιρειών, εργαζομένων και καταναλωτών. Δεν λαμβάνονταν υπόψη ούτε καν οι ελάχιστες προδιαγραφές για την υγεία καταναλωτών και εργαζομένων, και οι εργαζόμενοι αντιμετώπιζονταν ως δούλοι. Ήταν επιτακτική η ανάγκη ώστε αυτή η τεράστια δύναμη των εταιρειών να βρεθεί αντιμέτωπη με τη δύναμη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και να θεσμοθετηθούν κανονιστικά πλαίσια και για την οικονομική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.¹

Η νομοθεσία που αφορά στις ανώνυμες - μετοχικές εταιρίες έχει περάσει διάφορα στάδια ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε εποχής και γεωγραφικής τοποθεσίας. Η εμπειρία πολλών αλλά και συχνών πτώσεων της αγοράς (crashes) και η ύπαρξη πολύ μικρών οικονομικών κύκλων σε διαφορετικές χώρες και ηπείρους, έχει οδηγήσει στη σημερινή μορφή εταιριών και εταιρικής διακυβέρνησης. Παράλληλα, οι εταιρείες σήμερα βρίσκονται αντιμέτωπες με δύο σημαντικά και τελείως διαφορετικά πεδία, το κυβερνητικό πεδίο και την αγορά. Την ίδια στιγμή αναπτύσσονται αντιμαχίες και συγκρούσεις συμφερόντων όχι μόνο μεταξύ εταιριών, κυβερνήσεων και αγοράς αλλά και εντός αυτών των τριών διαφορετικών πλαισίων. Οι ανώνυμες εταιρείες πλέον δεν είναι ένα μέσο απλά για να «κάνεις λεφτά»²

¹ United Nations Conference on Trade and Development, "Selected Issues in Corporate Governance: Regional and Country Experience" UNITED NATIONS New York and Geneva, 2003

² Roy C Smith and Ingo Walter, 2006.

2.2. Η έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης

Η αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων επηρεάζεται από παράγοντες που δρουν τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό τους περιβάλλον. Οι ενδοεπιχειρησιακοί παράγοντες φαίνεται να παίζουν ολοένα και κρισιμότερο ρόλο στον προσδιορισμό της ανταγωνιστικής θέσης των επιχειρήσεων στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον, στον βαθμό που οι μακροοικονομικές πολιτικές σχεδιάζονται και υπαγορεύονται από υπερεθνικά όργανα και διεθνείς οργανισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, το είδος των διάφορων μορφών διακυβέρνησης που αναπτύσσονται σε μια εταιρία προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα των οικονομικών επιδόσεων και προοπτικών της.

Αντί ορισμού:

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (1999) η εταιρική διακυβέρνηση ορίζεται ως το σύστημα εκείνο με το οποίο ελέγχονται και παρακολουθούνται οι εταιρείες. Το σύστημα της εταιρικής διακυβέρνησης ουσιαστικά εξειδικεύει τη διάρθρωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των διαφορετικών συμμετεχόντων σε μια εταιρεία, όπως για παράδειγμα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του διοικητικού συμβουλίου, των ανώτατων εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών, των μετόχων (shareholders) αλλά και όλων των εμπλεκομένων (stakeholders).

Η εταιρική διακυβέρνηση ως έννοια και ως μέθοδος διακρίβωσης της διαφάνειας, της αποτελεσματικής απόδοσης λογαριασμού και του τρόπου λειτουργίας των επιχειρήσεων, αποτελεί διεθνώς προτεραιότητα για όλους τους επενδυτές στις κεφαλαιαγορές, κυρίως τα τελευταία χρόνια. Αυτή η τάση αναπτύσσεται σταδιακά από τις ανεπτυγμένες οικονομίες προς τις υπόλοιπες, ενώ συγχρόνως επιχειρείται εμπλουτισμός και εμβάθυνση στους εξεταζόμενους δείκτες και τις πολιτικές που ασκούνται. Μόνο στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια έχουν δημοσιοποιηθεί πάνω από 30 κώδικες δεοντολογίας. Σκάνδαλα αδιαφάνειας και διαστροφής των λογιστικών απεικονίσεων, που κατά καιρούς έχουν ξεσπάσει στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, έχουν ενισχύσει την προσπάθεια για βελτίωση και αναπροσαρμογή των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης³

Βασική προϋπόθεση αποτελεί βέβαια το κατά πόσο, δηλαδή σε ποιο βαθμό τελικά εφαρμόζονται όλοι αυτοί οι κώδικες «ιδανικής» εταιρικής διακυβέρνησης. Πρέπει να διατυπωθεί, ότι κανένας κώδικας δεν είναι υποχρεωτικός αλλά οι περισσότεροι είναι

³ Μ. Ξανθάκης, Λ.Τσιπούρης,Λ.Σπανός, 2000.

εθελοντικοί. Ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης που σίγουρα υποχρεώνεται να εφαρμόσει μία ανώνυμη εταιρεία, είναι ουσιαστικά και εντάσσεται στη νομοθεσία περί ανωνύμων εταιρειών. Επιπλέον περιορισμοί, έλεγχοι και αυστηρότερες πολιτικές εταιρικής διακυβέρνησης, επιβάλλονται στις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες. Αυτά τουλάχιστον, εν συντομία, ισχύουν στην Ελλάδα, τα οποία αναλύονται εκτενέστερα και παρακάτω. Στην Αμερική και στη Μεγάλη Βρετανία (σε εξαίρεση σχεδόν όλων των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών) η νομοθεσία διαφέρει, όπως διαφέρει και η μορφή των εταιρειών, η έκταση και οι αιτίες των προβλημάτων και κρίσεων που προκαλεί η κακή εταιρική διακυβέρνηση.

2.3. Σκοπός των Συστημάτων Εταιρικής Διακυβέρνησης

Μετά από πολλά εταιρικά σκάνδαλα, (συμπεριλαμβανομένου και του ελληνικού χρηματιστηρίου), προέκυψε ο έντονος προβληματισμός του κατά πόσο μπορούν να προστατευθούν οι μέτοχοι και ειδικά οι μικρομέτοχοι και οι πιστωτές. Κάτω από την πίεση της κατάρρευσης πολλών μεγάλων εταιρειών, οι εποπτικές αρχές των κεφαλαιαγορών σχεδόν όλων των χωρών έχουν σχεδιάσει συστήματα αντιμετώπισης και επίλυσης των προβλημάτων που σχετίζονται με την προστασία των συμφερόντων των μετόχων και των πιστωτών των εισηγμένων σε χρηματιστήρια εταιρειών.

Αυτά τα συστήματα, γνωστά ως συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης (Corporate Governance), έχουν σαν βασικό στόχο τη διασφάλιση διαφανούς, χρήσης και αποτελεσματικής διοίκησης που μεγιστοποιεί την οικονομική αξία της επιχείρησης, προστατεύοντας ταυτοχρόνως τα συμφέροντα όλων των μετόχων και πιστωτών.

Το κέντρο ενδιαφέροντος των σύγχρονων συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η οργάνωση του, και η εξασφάλιση ανεξαρτησίας του από τους μεγαλομετόχους και τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη της εταιρείας. Υιοθετώντας τις προτάσεις της Επιτροπής Cadbury της Μεγάλης Βρετανίας που περιλαμβάνονται στον Κώδικα Βέλτιστης Συμπεριφοράς που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 1992, οι περισσότερες χώρες προέβησαν σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις που μεταξύ άλλων προβλέπουν:

- Διαφορετικά άτομα για τις θέσεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθύνοντος Συμβούλου
- Συμμετοχή στα Διοικητικά Συμβούλια των εταιρειών Μη Εκτελεστικών Μελών, δηλαδή Συμβούλων που δεν έχουν σχέση εξαρτημένης εργασίας με

την εταιρεία. Σε μερικές χώρες, όπως και η Ελλάδα, προβλέπεται και η συμμετοχή ενός αριθμού ανεξαρτήτων Συμβούλων, δηλαδή Συμβούλων που δεν έχουν στενούς συγγενικούς δεσμούς με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή με τους μεγαλομετόχους.

- Θέσπιση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου που θα απαρτίζεται κατά πλειοψηφία από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Θέσπιση Επιτροπής Καθορισμού Αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών που θα απαρτίζεται αποκλειστικά ή κύρια από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.⁴

Η κεντρική ιδέα πίσω από τις παραπάνω προτάσεις μεταρρυθμίσεις είναι πως όσο ενισχύεται η ανεξαρτησία του Διοικητικού Συμβουλίου έναντι των διευθυντικών στελεχών τόσο θωρακίζεται το Διοικητικό Συμβούλιο στην άσκηση του εποπτικού και ελεγκτικού του ρόλου επί των διευθυντικών στελεχών της επιχείρησης, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων ή την αντικατάσταση στελεχών.

Σύμφωνα με μελέτες που έχουν γίνει με σκοπό να προσδιορίσουν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και της διοίκησης των εταιρειών με την χρηματοοικονομική λειτουργία, η σχέση που κάθε φορά εντοπίζεται διαφέρει. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στον ισχυρισμό ότι τελικά δεν υπάρχει μία τέλεια μορφή εταιρικής διακυβέρνησης ή διοικητική δομή της εταιρείας (optimal ownership, optimal corporate governance) ή ιδιοκτησιακό καθεστώς, για όλες τις εταιρείες, που να επιφέρει και μίας ιδανικής, κατά συνέπεια χρηματοοικονομικής επίδοσης και λειτουργίας των εταιρειών. Όλα λοιπόν εξαρτώνται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε μίας εταιρείας.⁵

2.4 Κριτήρια και Αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης⁶

Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι αρχές και οι λειτουργίες της Εταιρικής Διακυβέρνησης, όπως αυτές έχουν αποδοθεί στους κώδικες που κατά καιρούς έχουν γραφτεί και έχουν γίνει διεθνώς αποδεκτοί.

⁴ P. McKnight, N. Milonas & N. Travlos, 2003

⁵ Marc Goergen, 1999

⁶ Κώδικες των: ΟΟΣΑ, Cadbury-Hambel Report/Hv. Βασίλειο, Sarbanes-Oxley Act/American Law Institute, Γερμανικός Κωδικός

A. Το Διοικητικό Συμβούλιο

Η ύπαρξη ισχυρού και σταθερού Διοικητικού Συμβουλίου αποτελεί τη βάση για την δημιουργία αποτελεσματικής Εταιρικής Διακυβέρνησης. Δικλίδες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας θεωρούνται οι εξής:

- Η ύπαρξη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών.
- Ο διαχωρισμός της θέσης Διευθύνοντος Συμβούλου και Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου.
- Η λειτουργία ειδικών επιτρόπων του Διοικητικού Συμβουλίου. (Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου, Επιτροπή Επιλογής Στελεχών και Αμοιβών, Επιτροπή Λογιστικών Θεμάτων)
- Το μέγεθος του Διοικητικού Συμβουλίου. (Ο Ελληνικός Κώδικας ορίζει ως μέγιστο αριθμό μελών τα 13.)
- Η εφαρμογή διαδικασιών αξιολόγησης των μελών του συμβουλίου.
- Η συχνότητα συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Οι αμοιβές των εκτελεστικών και των ανεξάρτητων μελών.
- Οι χωριστές συνεδριάσεις των μη εκτελεστικών και των ανεξάρτητων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Η θέσπιση κανόνων λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου

B. Ο ρόλος του Διευθύνοντος Συμβούλου και της Εκτελεστικής Διοίκησης

Ο ρόλος του Διευθύνοντος Συμβούλου είναι ο σημαντικότερος για την ομαλή λειτουργία της επιχείρησης. Για την διασφάλιση της ορθολογικής του συμπεριφοράς θα πρέπει:

- Να μη γίνεται κατάχρηση της εξουσίας του προς τα υπόλοιπα στελέχη
- Ο μισθός του να συμβαδίζει με τη γενικότερη απόδοση της επιχείρησης.
- Να υπάρχει σύνδεση μεταξύ αμοιβών κινήτρων και αποδοτικότητας.

Γ. Η ενεργοποίηση των μετόχων και η προστασία των δικαιωμάτων τους.

Η ευμάρεια και η οικονομική πρόοδος της επιχείρησης απαιτεί το σεβασμό και την συνεργασία όλων των μερών της εταιρικής οντότητας. Έτσι πρέπει να διασφαλίζεται η ισοτιμία απέναντι σε όλους τους μετόχους και κυρίως στους μετόχους μειοψηφίας, μέσω:

- Της θωράκισης του δικαιώματος της ενημέρωσης των μετόχων
- Της διευκόλυνσης της ενάσκησης του δικαιώματος ψήφου
- Της τόνωσης της αρχής της ίσης μεταχείρισης των μετόχων.

Δ. Διαφάνεια, αποκάλυψη πληροφοριών και έλεγχος

Η ακεραιότητα, η διαφάνεια και η υπευθυνότητα, αποτελούν τους κατεξοχήν πόλους έλξης των επενδυτών σε μία εταιρεία. Η γνώση των κανόνων και των πλαισίων, καθώς και οι κατευθύνσεις εξέλιξης αυτών, αποτελούν σημαντικές συνιστώσες για την απόφαση της επένδυσης. Ορισμένες από αυτές είναι:

- Μία ρυθμιστική μεταρρύθμιση που θα καθιστά την πληροφορία εύκολα προσπελάσιμη
- Δημιουργία Κέντρων Εξυπηρέτησης Επενδυτών
- Ενημέρωση των επενδυτών για τις τυχόν μεταρρυθμίσεις
- Εισαγωγή και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών

3. Η Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελληνική Πραγματικότητα

3.1 Η εξέλιξη της Εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα

Η εικόνα της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα, είναι μάλλον αρνητική, παρόλο που διαχρονικά υπήρξαν πολλές προσπάθειες θέσπισης κανόνων και τεχνικών για την εναρμόνιση του εγχώριου συστήματος διακυβέρνησης με τα αντίστοιχα του εξωτερικού. Όλες αυτές οι προσπάθειες επηρέασαν σημαντικά τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εισηγμένων κυρίως εταιριών, συμβάλλοντας ενεργά στην διαμόρφωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών διακυβέρνησης της χώρας. Ειδικότερα, το ελληνικό επιχειρηματικό τοπίο χαρακτηρίζεται από έντονη συγκέντρωση εξουσίας στα χέρια μικρών ομάδων μετόχων, οι οποίες συνήθως σχηματίζονται από οικογένειες.

Η ύπαρξη λίγων μεγάλων μετόχων αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην διάδοση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, δεδομένου ότι αυτές ενισχύουν τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας και το ρόλο των εποπτικών οργάνων, γεγονός που αντιτίθεται στα συμφέροντα των μετόχων που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της εξουσίας. Παράλληλα, η έλλειψη ενός σαφούς και συγκροτημένου πλαισίου διακυβέρνησης, σε συνδυασμό με την σχετικά ρηχή ελληνική κεφαλαιαγορά, διαμορφώνουν ένα σχετικά αρνητικό κλίμα για την προσέλκυση ξένων θεσμικών επενδυτών, ενώ προβληματική κρίνεται και η συμμετοχή των ελλήνων θεσμικών επενδυτών. Επίσης, στην Ελλάδα, οι τράπεζες δεν αναμιγνύονται στην διοίκηση των επιχειρήσεων, παρόλο που η χρηματοδότηση που τους παρέχουν είναι συχνά πολύ υψηλή.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις με την μορφή της Ανώνυμης Εταιρίας λειτουργούν βάσει του νόμου 2190/1920. Η γενική συνέλευση των μετόχων είναι το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της επιχείρησης. Το διοικητικό συμβούλιο, από το νόμο, συνδυάζει τις

εποπτικές και διοικητικές λειτουργίες, αλλά γενικά την καθημερινή διαχείριση την κατέχουν οι εκτελεστικοί διευθυντές. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη και πρέπει να συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Για τις εισηγμένες επιχειρήσεις, τουλάχιστον το 1/3 των διευθυντικών στελεχών πρέπει να είναι μη-εκτελεστικό, από τους οποίους τουλάχιστον δύο πρέπει να είναι ανεξάρτητοι.

Βάσει του νόμου 2190/1920 οι διευθυντές και τα ανώτερα στελέχη απαγορεύεται να λάβουν δάνεια από την επιχείρηση. Το άρθρο 23 του νόμου 2190/1920 απαγορεύει στους διευθυντές να ασκούν επαγγελματικά, εξ ονόματος τους ή εξ ονόματος άλλων, δραστηριότητες που καλύπτονται από τους στόχους της επιχείρησης στην οποία είναι διευθυντές καθώς και να συμμετέχουν ή /και να συνεργάζονται με εταιρίες που έχουν τον ίδιο σκοπό με την εταιρία στην οποία είναι διευθυντές. Αυτός ο περιορισμός μπορεί να εξαλειφθεί μόνο μέσω άδειας από τη γενική συνέλευση των μετόχων.

Στην Ελλάδα, το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη (1/3 του συνόλου των μελών), με τα πρώτα να ασχολούνται με τις καθημερινές εργασίες της εταιρίας ενώ τα δεύτερα με την χάραξη της στρατηγικής της επιχείρησης. Επιπλέον, οι εταιρίες θα πρέπει να διαθέτουν τουλάχιστον δύο ανεξάρτητα μέλη στο Συμβούλιο τους. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η συγκέντρωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας του Προέδρου και του Διευθύνοντα Συμβούλου. Τονίζεται ότι, στις περιπτώσεις που δεν ισχύει αυτό, ο Πρόεδρος δεν διαθέτει πραγματική εξουσία. Τέλος, όσον αφορά την ανταμοιβή των διοικητικών στελεχών, υπάρχει πρόβλεψη ώστε τα μη εκτελεστικά στελέχη να αμείβονται με διαφορετικό τρόπο από τα εκτελεστικά, κάτι που μπορεί όμως να μην ισχύει εάν το αποφασίσει η γενική συνέλευση ή οριστεί στο καταστατικό.

Η εταιρική διακυβέρνηση εμφανίστηκε ως ζήτημα στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '90 μέσω ενός εισαγωγικού εγγράφου που δημοσιεύθηκε από το Χρηματιστήριο Αθηνών, κατόπιν μιας σειράς διασκέψεων, η οποία οδήγησε στην υιοθέτηση ενός εθελοντικού κώδικα δεοντολογίας, με πρωτοβουλία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σε συνεργασία με τους φορείς της αγοράς, γνωστού ως Μπλε Βιβλίο. Αυτό το βιβλίο, που συνδυάστηκε με την πρόθεση του Υπουργείου Οικονομίας να τροποποιήσει το δίκαιο των εταιρειών και να ενσωματώσει πρόσθετα στοιχεία εταιρικής διακυβέρνησης που θα γίνονταν έπειτα υποχρεωτικά, προκάλεσε μια ανοικτή διαμάχη μεταξύ των αντιπροσώπων των βιομηχανικών συνδέσεων και του κράτους. Οι βιομηχανικοί σύνδεσμοι επιβεβαίωσαν την πίστη τους στις αρχές της

χρηστής εταιρικής διακυβέρνησης, αλλά δήλωναν ότι το πιθανό premium στις τιμές των μετοχών των εταιριών που συμμορφώνονται εθελοντικά είναι ένα ικανοποιητικό κίνητρο και έτσι οι εταιρίες πρέπει να είναι αυτορρυθμιζόμενες. Υποστήριζαν ότι, εκείνοι που δεν θέλουν να τηρήσουν τις βέλτιστες αρχές διακυβέρνησης θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην χρηματιστηριακή αγορά. Τέλος, δεν υπήρξε καμία σημαντική νομική τροποποίηση μέχρι το τέλος του έτους 2000.

Δεδομένου ότι η συζήτηση για την εταιρική διακυβέρνηση έγινε ένα καυτό ζήτημα το 2000, το Κέντρο των Οικονομικών Μελετών στο τμήμα οικονομικών του πανεπιστημίου της Αθήνας προώθησε ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε από το Χρηματιστήριο της Αθήνας, στοχεύοντας σε μια πειραματική εκτίμηση του επιπέδου της εταιρικής διακυβέρνησης των εισηγμένων εταιριών στο Χρηματιστήριο Αθηνών.⁷ Η Ελλάδα που βιομηχανοποιήθηκε τα πρώτα μεταπολεμικά έτη και, παρά μια πολύ ταχεία αρχική ανάπτυξη, δοκίμασε αργότερα τη στασιμότητα και τα δομικά οικονομικά προβλήματα για δύο δεκαετίες μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90.

Η χρηματιστηριακή αγορά γνώριζε ανάλογα προβλήματα και δεν αναβαθμίστηκε σε ώριμη αγορά παρά μόλις στις αρχές του 2001, όταν, μετά από μια θεαματική απόδοση μεταξύ 1995 και 2000, ικανοποίησε η ελληνική οικονομία τα κριτήρια του Μάαστριχτ και η Ελλάδα εισήχθη στην Οικονομική και Νομισματική ένωση (ONE). Η είσοδος της Ελλάδας στην ONE το 2001 οδήγησε στην καθιέρωση ενός μακροοικονομικού περιβάλλοντος χαμηλών επιτοκίων και περιόρισε τον κίνδυνο ξένου νομίσματος. Μέσα σε αυτό το νέο περιβάλλον, η ελληνική οικονομία στήριξε το υψηλό ποσοστό αύξησης της παρά την επιβράδυνση στην παγκόσμια οικονομία, η οποία επιδεινώθηκε μετά από την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ. Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία, το ΑΕΠ αυξήθηκε το 2002 κατά 3,8%, ποσοστό αύξησης που ξεπερνούσε για έβδομο διαδοχικό έτος το μέσο ποσοστό αύξησης της ΕΕ.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου θετικής οικονομικής επίδοσης, η κεφαλαιοποίηση της αγοράς στο Χρηματιστήριο της Αθήνας αυξήθηκε γρηγορότερα από οποιαδήποτε άλλη αγορά στον αναπτυσσόμενο κόσμο, ο αριθμός των εισηγμένων επιχειρήσεων αυξήθηκε σημαντικά ενώ ξεκίνησε μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό και την επίβλεψη της αγοράς. Τον Δεκέμβριο του 2002, στο Χρηματιστήριο Αθηνών ήταν εισηγμένες περίπου 350 επιχειρήσεις, με συνολική

⁷ Ο Ν. 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση: κατ' άρθρο ερμηνεία, αξιολόγηση από την σκοπιά των θεσμικών επενδυτών», Μουζουλας Σ., Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003

κεφαλαιοποίηση περίπου 10,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Αναφορικά με την δομή της ιδιοκτησίας, σύμφωνα με την μελέτη των La Porta et al., 1998, η Ελλάδα ταξινομείται περίπου στην μέση σε σύνολο 49 χωρών, ιδιοκτησία που μετριέται από το μερίδιο των τριών μεγαλύτερων μετόχων στις δέκα μεγαλύτερες (μη συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων) εγχώριες ιδιωτικές εταιρίες.

Σε μια σχετικά πρόσφατη μελέτη της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, προκύπτει ότι η διασπορά στην Ελλάδα θεωρείται από μέση ως χαμηλή (35,7% κατέχουν ποσοστό μικρότερο του 1% και ποσοστό 47,22% κατέχουν ποσοστό μικρότερο του 5%). Κατά συνέπεια η διαδικασία λήψης αποφάσεων ελέγχεται κατά ένα μεγάλο μέρος από τους μεγάλους μετόχους. Οι μικρές και οι μέσου μεγέθους επιχειρήσεις, σύμφωνα με την μελέτη των Αυλωνίτη και Νινασίου 2001, είναι κυρίως εκείνες που παρουσιάζουν έναν οικογενειακό χαρακτήρα, ενώ οι μεγαλύτερες εταιρίες τείνουν να έχουν μια υψηλότερη διασπορά.

Ο γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών σημείωσε μία ετήσια μείωση κατά την 38,8% το 2000, 23,5 % το 2001 και 32,5% το 2002. Η συνολική αξία των συναλλαγών και η κεφαλαιοποίηση μειώθηκαν αντίστοιχα. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου πολλές μετοχές φούσκες βγήκαν στην επιφάνεια. Τα κερδοσκοπικά γεγονότα στην ελληνική κεφαλαιαγορά κατά την διάρκεια του '99 οδήγησαν το κράτος και την επιτροπή κεφαλαιαγοράς στη λήψη κανόνων, κανονισμών και κωδικών δεοντολογίας.

Είναι γεγονός ότι στις Ελληνικές επιχειρήσεις η ιδιοκτησία συγκεντρώνεται στους λίγους. Οι μεγάλες οικογένειες ελέγχουν τις περισσότερες επιχειρήσεις και είναι ταυτόχρονα τα εκτελεστικά τους μέλη. Η διασπορά είναι περισσότερο έντονη στις επιχειρήσεις μεγάλης κεφαλαιοποίησης. Η σύγκρουση περιορίζεται κυρίως ανάμεσα στις μειονοτικές και πλειοδοτικές ομάδες εξουσίας.⁸

Το νομοθετικό πλαίσιο της ελληνικής κεφαλαιαγοράς είναι πλήρως εναρμονισμένο με τις οδηγίες και τις ντιρεκτίβες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι ετών, το διοικητικό συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς εξέδωσε διάφορους κανόνες και κανονισμούς με στόχο την προστασία των επενδυτών, την κανονική λειτουργία και τη ρευστότητα της αγοράς, αλλά και θεσμικά ζητήματα όπως το short selling, το margin account, το market making καθώς και ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης.

⁸ "Corporate Governance of Family Firms at Athens Exchange Market", Spanos, Tsiouri, Xanthakis, Managerial Finance 2004

Από το 1997 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1999, ο γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου σημείωσε ραγδαία αύξηση. Εντούτοις, από το τρίτο τρίμηνο του 1999, το Χρηματιστήριο έχει σημειώσει απώλειες που αντιστοιχούν σχεδόν στο 70% της αντίστοιχης τιμής από το 1997. Αυτήν την περίοδο, η προσπάθεια του Χρηματιστηρίου και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς επικεντρώνεται στο να επανεγκαθιδρύσει την εμπιστοσύνη στην αγορά. Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντικό εργαλείο αποτελεί η υιοθέτηση καλών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι όλες οι επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών είναι Ανώνυμες Εταιρίες, μπορεί κανείς να καταλάβει τη σημασία της διάστασης του εταιρικού δικαίου για την έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Τον Οκτώβριο του 1999 η Επιτροπή της εταιρικής διακυβέρνησης, υπό την αιγίδα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, κοινοποίησε τις βέλτιστες πρακτικές της εταιρικής Διακυβέρνησης σε μελέτη με τίτλο « Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα: Συστάσεις για την ενίσχυση της Ελληνικής Πραγματικότητας και του Ανταγωνιστικού Μετασχηματισμού της.

Η μεθοδολογία για την προώθηση των εταιρικών αρχών διακυβέρνησης είχε αποτελέσει το αντικείμενο έντονων συζητήσεων και διαφωνιών στην Ελλάδα ειδικά κατά τη διάρκεια της περιόδου 1999-2002. Το πρώτο ζήτημα που είχε προκύψει ήταν το ακόλουθο: Με ποιο τρόπο θα ελέγχεται αποτελεσματικά η διαχείριση μιας εισηγμένης επιχείρησης έτσι ώστε να αποφεύγονται οι κίνδυνοι αυθαίρετης συμπεριφοράς; Μέσω της νομοθεσίας της κεφαλαιαγοράς, του εταιρικού δικαίου ή και των δύο; Το δεύτερο σημαντικό ζήτημα ήταν: Πώς θα έπρεπε οι κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης να καθιερωθούν, μέσω αυστηρών νόμων ή με αυτορρύθμιση όπως οι κώδικες της καλύτερης πρακτικής;

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι α) ο ελληνικός νόμος ανήκει στην κατηγορία αστικού δικαίου, β) το ελληνικό δίκαιο των εταιρειών επηρεάζεται κυρίως από τα γαλλικά και γερμανικά πρότυπα και γ) σύμφωνα με το ελληνικό εταιρικό δίκαιο η διαχείριση και η επίβλεψη ασκούνται από ένα ενιαίο εταιρικό σώμα, το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο έχει έναν διπλό ρόλο: διαχείριση και επίβλεψη δ) η ρευστότητα του Χρηματιστηρίου της Αθήνας περιορίζεται σε ένα μικρό ποσοστό όλων των εισηγμένων επιχειρήσεων και ε) η ιδιοκτησία στην πλειοψηφία των εισηγμένων επιχειρήσεων συγκεντρώνεται σε ένα μικρό αριθμό ατόμων, συνήθως μέλη της ίδιας οικογένειας.

Η πρώτη ρυθμιστική επέμβαση στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2000, όταν η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εξέδωσε την απόφαση αριθ. 5/204/2000 η οποία καθόριζε τους κανόνες επιχειρησιακής συμπεριφοράς για τις επιχειρήσεις των οποίων μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο καθώς επίσης και συνδεδεμένες με αυτές εταιρίες προκειμένου να προωθηθεί η εταιρική διαφάνεια, να προστατευθούν τα συμφέροντα επενδυτών από την εταιρική κακοδιαχείριση και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών στο χρηματιστήριο Αθηνών.⁹

Μεταξύ των σημαντικότερων σημείων της εν λόγω απόφασης ήταν να:

- A) διευκρινίζει την υποχρέωση των εισηγμένων επιχειρήσεων να αποκαλύψουν τα σημαντικά εταιρικά γεγονότα στους επενδυτές,
- B) επιβάλλει στις επιχειρήσεις να κοινοποιούν εγκαίρως τις συναλλαγές μετόχων που κατέχουν ποσοστό άνω του 5% ή /και των μελών του διοικητικού συμβουλίου του
- Γ) επιβάλλει στις εισηγμένες επιχειρήσεις να δημοσιεύουν ένα ετήσιο δελτίο, προκειμένου να παρασχεθούν στους επενδυτές ικανοποιητικές και επαρκείς πληροφορίες όσον αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων της ανωτέρω απόφασης, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έχει δικαίωμα να επιβάλει πρόστιμο μέχρι (περίπου) 147.000 ευρώ.

Τέλος, την άνοιξη του 2002 το ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε το νόμο 3016/2002 σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Μέσω του εν λόγω νόμου, τέθηκαν κανόνες που είχαν ως αντικειμενικό σκοπό:

- α) να ρυθμίσουν *θέματα* σχετικά με τη δομή και τις υποχρεώσεις του διοικητικού συμβουλίου, β) να ρυθμίσουν θέματα σχετικά με τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης και γ) να ρυθμίσουν *θέματα* σχετικά με την διαφάνεια σε *θέματα* αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου των εισηγμένων εταιριών.

Τον Ιούνιο του 2002, το Χρηματιστήριο Αθηνών ανακοίνωσε κάποια ποιοτικά κριτήρια που καλύπτουν την εταιρική διακυβέρνηση, τη διαφάνεια και την επικοινωνία με τους επενδυτές. Τέτοια ποιοτικά κριτήρια έχουν οριστεί μετά από μια μελέτη από το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης του Χρηματιστηρίου και οριστικοποιήθηκαν κατόπιν διαβουλεύσεων με τις εισηγμένες επιχειρήσεις και τις ενώσεις που τα αντιπροσωπεύουν. Η εφαρμογή αυτών των κριτηρίων είναι προαιρετική και αφορά πρόσθετες απαιτήσεις σε σχέση με την ισχύουσα νομοθεσία. Τα κριτήρια είναι τα ακόλουθα:

⁹ Corporate Governace Development in Greece, Tsibanoulis D., Tsibanoulis & Partners, 2002

Εταιρική Διακυβέρνηση και Ελληνική Πραγματικότητα: η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών

- Καθιέρωση και περιεχόμενο του εταιρικού διαδικτυακού χώρου με τέσσερις θεματικές ενότητες: οργάνωση επιχείρησης, εταιρικό οργανόγραμμα, οικονομικά-χρηματοοικονομικά στοιχεία και χρηματιστηριακά στοιχεία μετοχής.
- Οργάνωση, από το τμήμα Σχέσεων με Επενδυτές, παρουσιάσεων της εταιρίας
- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εταιρικής διακυβέρνησης
- Διασπορά (25% για την κύρια αγορά και 20% για την παράλληλη αγορά).

Κάθε μια από τις ανωτέρω τέσσερις ομάδες κριτηρίων, που καλύπτονται από ένα σχετικό ερωτηματολόγιο, αντιπροσωπεύει τις συστάσεις που συμβάλλουν κυρίως στην αποτελεσματικότερη επικοινωνία των εισηγμένων επιχειρήσεων με τους επενδυτές. Η υιοθέτηση των κριτηρίων είναι κατά στην κρίση των εισηγμένων επιχειρήσεων (χωρίς επιφύλαξη ως προς τις υπάρχουσες νομικές απαιτήσεις σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται συνοπτικά οι κυριότερες ενέργειες που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα αναφορικά με την θέσπιση κανόνων αλλά και την αξιολόγηση του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης.

Στις ακόλουθες παραγράφους παρατίθεται αναλυτικότερη περιγραφή του θεσμικού πλαισίου αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα

Έτος	Ενέργειες για την Εταιρική Διακυβέρνηση
1998	Μελέτη για την εταιρική διακυβέρνηση από το Χρηματιστήριο Αθηνών
Απρίλιος 1999	Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης από τον ΟΟΣΑ
Οκτώβριος 1999	Εθελοντικός Κώδικας για την Εταιρική Διακυβέρνηση από την Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα (υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς)
2000	Τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Ανάπτυξης συστήνουν νομική επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση (Ρόκκας)
Ιούλιος 2000	Απόφαση Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 195/19-7-2000(Φ.Ε.Κ. Β 1030/22-8-2000) “Δημόσια πρόταση αγοράς κινητών αξιών”.
Νοέμβριος 2000	Απόφαση Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204/14-11-2000 (Φ.Ε.Κ. Β 1487 /6-12-2000) «Κανόνες συμπεριφοράς των εταιρειών που έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους στο ΧΑ και των συνδεδεμένων με αυτές προσώπων»
Αύγουστος 2001	Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης από τον Σύνδεσμο Βιομηχάνων Ελλάδος
Μάρτιος 2002	Σύστημα αξιολόγησης του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης από το Κέντρο Μελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών (χρηματοδοτούμενο από το ΧΑ)

Μάιος 2002	Νόμος 3016/14-5-2002 (Φ.Ε.Κ. 110 Α 17-5-2002) "Για την εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις"
Ιούλιος 2002	Το Χρηματιστήριο Αθηνών όρισε ποιοτικά κριτήρια για την εταιρική διακυβέρνηση, τη διαφάνεια και την επικοινωνία με τους επενδυτές.

3.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο της Εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα

3.2.1 Η λευκή βίβλος

Στη χώρα μας οι σχετικές πρωτοβουλίες ξεκίνησαν από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η οποία σε συνεργασία με τους αρμόδιους παραγωγικούς φορείς της Ελληνικής οικονομίας συνέστησε ειδική επιτροπή, «Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα», που διατύπωσε αρχές και βέλτιστες πρακτικές διακυβέρνησης στην Ελλάδα, οι οποίες περιλαμβάνονται στην Λευκή Βίβλο με τίτλο Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα: Συστάσεις για την Ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας και του Ανταγωνιστικού Μετασχηματισμού της, που εκδόθηκε το 1999.¹⁰ Το περιεχόμενο της αφορά τις παρακάτω προτάσεις:

- Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μετόχων.
- Την ισότιμη μεταχείριση των μετόχων
- Τον ρόλο των συνεργαζομένων με την εταιρεία και των φορέων με νόμιμα συμφέροντα στην εταιρεία.
- Τη διαφάνεια, τη γνωστοποίηση των πληροφοριών και τον έλεγχο.
- Το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Τα μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα Εκτελεστικά Διευθυντικά Στελέχη (Executive Management).

Οι προτάσεις ενθαρρύνουν τους μετόχους, ιδιαίτερα τους θεσμικούς επενδυτές, σε ενεργό συμμετοχή στη διοίκηση της εταιρείας. Αποθαρρύνουν την ύπαρξη μετοχών πολλαπλής ψήφου και την έκδοση προνομιούχων μετοχών χωρίς ψήφο. Ορίζουν πως οι εταιρείες πρέπει να διασφαλίζουν και να εγγυώνται την έγκαιρη και πλήρη γνωστοποίηση πληροφοριών που έχουν σχέση με την επιχείρηση ή τους φορείς της και που μπορούν να επηρεάσουν την τιμή της μετοχής. Επίσης, οι σχετικές προτάσεις προβλέπουν την καθιέρωση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου με εξασφάλιση

¹⁰ «The evolution of Corporate Governance in Greece», Spanos L., 1st LSE PhD Symposium on Modern Greece, 21/06/2003, London

οικονομικής και λειτουργικής αυτονομίας των μελών της, προβλέποντας πως τουλάχιστον τρία μέλη της θα είναι μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Περαιτέρω προβλέπονται:

- Ο διαχωρισμός των ρόλων του προέδρου Διοικητικού Συμβουλίου και του διευθύνοντος συμβούλου.
- Η σύνδεση της αμοιβής των εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου με την κερδοφορία και αποδοτικότητα της επιχείρησης
- Η δημοσιοποίηση των συνολικών αμοιβών των εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Η καθιέρωση Επιτροπής Αμοιβών Εκτελεστικών Διευθυντών, τα μέλη της οποίας πρέπει να είναι μη εκτελεστικά

3.2.2 Η απόφαση 5/2004/14.11.2000

Η συγκεκριμένη Απόφαση αποτελεί την προέκταση της Λευκής Βίβλου και αναφέρει τα εξής:

- Την έγκαιρη δημοσιοποίηση πληροφοριών ή γεγονότων που επέρχονται στη σφαίρα της δραστηριότητας της, δεν είναι προσιτά στο κοινό και τα οποία δύναται να προκαλέσουν σημαντική διακύμανση των τιμών της μετοχής. Τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των παραπάνω γεγονότων ή πληροφοριών πριν τη δημοσιοποίησή τους
- Την αποφυγή χρησιμοποίησης μεθόδων ή πρακτικών δημοσιότητας που στρέφονται κατά της αξιοπιστίας και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς κινητών αξιών.
- Την οργάνωση, τις δομές και τους μηχανισμούς εσωτερικής λειτουργίας που είναι απαραίτητοι για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μετόχων της, αλλά και γενικότερα του επενδυτικού κοινού

Τα βασικά χαρακτηριστικά της σχετικής απόφασης είναι:

- Η θέσπιση υποχρέωσης προαναγγελίας συναλλαγών συγκεκριμένων μετόχων
- Η θέσπιση Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου,
- Η θέσπιση Υπηρεσίας Εξυπηρέτησης Μετόχων

- Η θέσπιση Υπηρεσίας Εταιρικών Ανακοινώσεων.
- Η θέσπιση Έκδοσης Ετήσιου Δελτίου.
- Η θέσπιση υποχρέωσης γνωστοποίησης πληροφοριών, αλλά και επιβεβαίωσης/ διάγνωσης φημών.

3.2.3 Ο νόμος 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση

Ο Νόμος 3016/2002 εισάγει ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας ανώνυμων εταιρειών που έχουν εισηγμένες μετοχές ή άλλες κινητές αξίες του σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές που λειτουργούν στη χώρα μας. Συγκεκριμένα, ορίζεται πως πρώτη υποχρέωση και καθήκον των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η διαρκής επιδίωξη ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρείας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Επιπλέον, απαγορεύεται στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να επιδιώκουν συμφέροντα αντίθετα προς τα συμφέροντα της εταιρείας. Περαιτέρω, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου οφείλουν εγκαίρως να αποκαλύπτουν στο Διοικητικό Συμβούλιο τα ίδια συμφέροντα τους που προκύπτουν από συναλλαγές της εταιρείας, καθώς και κάθε άλλη σύγκρουση ιδίων συμφερόντων με αυτών της εταιρείας ή συνδεδεμένων με αυτήν επιχειρήσεων η οποία προκύπτει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους

Επίσης, ο σχετικός νόμος αναφέρεται στη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, επιβάλλοντας τη συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο μη εκτελεστικών μελών, τουλάχιστον 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του. Επιπλέον, μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών πρέπει να υπάρχουν δύο τουλάχιστον ανεξάρτητα μέλη, εκτός εάν στο Διοικητικό Συμβούλιο μετέχουν και εκπρόσωποι της μειοψηφίας των μετόχων. Τα ανεξάρτητα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν πρέπει να έχουν σχέση εξάρτησης με την εταιρεία ή με τα συνδεδεμένα με αυτή πρόσωπα.

Περαιτέρω ο Νόμος 3016/2002 ορίζει ότι οι αμοιβές που καταβάλλονται στα διευθυντικά στελέχη καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ οι αμοιβές και λοιπές αποζημιώσεις των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου καθορίζονται βάσει του Νόμου 2190/1920 και είναι ανάλογες του χρόνου που τα σχετικά μέλη διαθέτουν για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Το σύνολο των αμοιβών και άλλων αποζημιώσεων των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού

Συμβουλίου αναφέρεται σε ξεχωριστή κατηγορία στο προσάρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Τέλος, θεσπίζονται Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας και Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου. Συγκεκριμένα, η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου διεξάγεται από ειδική υπηρεσία της εταιρείας στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, το οποίο δεν υπάγεται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύεται από μη εκτελεστικά μέλη του συμβουλίου. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Απαγορεύεται να είναι μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εν ενεργεία διευθυντικά στελέχη ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι δευτέρου βαθμού συγγένειας εξ αίματος ή αγχιστείας.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται πρόσβαση σε οποιοδήποτε βιβλίο, έγγραφο, αρχείο, τραπεζικό λογαριασμό, χαρτοφυλάκιο και υπηρεσία της εταιρείας. Το Διοικητικό Συμβούλιο διατηρεί την υποχρέωση να συνεργάζεται με τους εσωτερικούς ελεγκτές και να διευκολύνει το έργο τους, η δε διοίκηση οφείλει να παρέχει τα απαραίτητα μέσα προς διεκπεραίωση του έργου τους. Από τις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου έχει ιδιαίτερη σημασία η δυνατότητα της να αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας τυχόν περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών με τα συμφέροντα της εταιρείας.

Σε γενικές γραμμές, ο Νόμος 3016, που κινείται πολύ κοντά στο πλαίσιο του Κώδικα Βέλτιστης Συμπεριφοράς της Επιτροπής Cadbury, αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι διατάξεις που προωθούν περαιτέρω τη διαφάνεια στις συναλλαγές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των διευθυντικών στελεχών με την εταιρεία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της. Περαιτέρω, οι σχετικές διατάξεις προστατεύουν τα συμφέροντα των μετόχων έναντι τυχόν αντίθετων επιδιώξεων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών. Επιπλέον, η συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο ενός ελάχιστου αριθμού μη εκτελεστικών μελών και ιδιαίτερα η πρόβλεψη ύπαρξης ανεξαρτήτων μη εκτελεστικών μελών περιορίζει τις δυνατότητες τυχόν εκμετάλλευσης των μικρομετόχων από τους μεγαλομετόχους.¹¹

3.2.4 Ανάλυση των κυριότερων σημείων του νόμου περί εταιρικής διακυβέρνησης που ισχύει για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών

¹¹ «The evolution of Corporate Governance in Greece», Spanos L., 1st LSE PhD Symposium on Modern Greece, 21/06/2003, London

A. Διοικητικό Συμβούλιο

Πρώτιστη υποχρέωση και καθήκον των μελών του διοικητικού συμβουλίου (Δ.Σ.) κάθε εισηγμένης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά εταιρίας είναι η διαρκής επιδίωξη της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρείας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και κάθε τρίτο πρόσωπο που του έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες από το διοικητικό συμβούλιο, απαγορεύεται να επιδιώκει ίδια συμφέροντα που αντιβαίνουν τα συμφέροντα της εταιρείας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και κάθε τρίτος στον οποίο έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες, οφείλουν έγκαιρα να αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη του διοικητικού συμβουλίου τα ίδια συμφέροντα τους τα οποία ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της εταιρείας που εμπίπτουν στα καθήκοντα τους, καθώς και σε κάθε άλλη σύγκρουση ιδίων συμφερόντων με αυτών της εταιρείας ή συνδεδεμένων με αυτήν εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου 42^ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920. Η έκθεση αυτή γνωστοποιείται στις εποπτικές αρχές.

Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Εκτελεστικά μέλη θεωρούνται αυτά που ασχολούνται με καθημερινά θέματα διοίκησης της εταιρίας, ενώ μη εκτελεστικά τα επιφορτισμένα με την προαγωγή όλων των εταιρικών ζητημάτων. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου, δεν πρέπει να είναι μικρότερος του 1/3 των μελών. Αν προκύψει κλάσμα στρογγυλοποιείται στον επόμενο ακέραιο αριθμό. Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών, θα πρέπει τουλάχιστον τα δύο μέλη να είναι ανεξάρτητα κατά την έννοια του άρθρου 4 του νόμου αυτού. Η ύπαρξη των ανεξάρτητων μελών δεν είναι υποχρεωτική όταν στο διοικητικό συμβούλιο ορίζονται ρητά και συμμετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι της μειοψηφίας των μετόχων. Η ιδιότητα τους ως εκτελεστικών ή μη ορίζεται από το συμβούλιο. Τα ανεξάρτητα μέλη ορίζονται από την γενική συνέλευση. Αν εκλεγεί από το διοικητικό συμβούλιο προσωρινό μέλος μέχρι την πρώτη γενική συνέλευση σε αναπλήρωση άλλου ανεξάρτητου που παραιτήθηκε, εξέλιπε ή για οποιοδήποτε λόγο κατέστη έκπτωτο, το μέλος που εκλέγεται πρέπει να είναι και αυτό ανεξάρτητο. Θέματα που αφορούν τις κάθε είδους αμοιβές που καταβάλλονται στα διευθυντικά στελέχη της εταιρίας, τους εσωτερικούς ελεγκτές αυτής και την γενικότερη επιλογή των αμοιβών της εταιρίας, αποφασίζονται από το διοικητικό συμβούλιο.

B. Ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου

1. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει κατά τη διάρκεια της θητείας τους να μην κατέχουν μετοχές σε ποσοστό μεγαλύτερο του 0,5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας και να μην έχουν σχέση εξάρτησης με την εταιρία ή με συνδεδεμένα με αυτή πρόσωπα. Σχέση εξάρτησης υπάρχει όταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου:

- Διατηρεί επιχειρηματική ή άλλη επαγγελματική σχέση με την εταιρία ή με συνδεδεμένη με αυτή επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/ 1920, η οποία σχέση από τη φύση της επηρεάζει την επιχειρηματική της δραστηριότητα, όταν ιδίως είναι σημαντικός προμηθευτής ή πελάτης της εταιρείας
- Είναι πρόεδρος του Δ.Σ. ή διευθυντικό στέλεχος της εταιρίας, καθώς και εάν έχει τις ως άνω ιδιότητες ή είναι εκτελεστικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου σε συνδεδεμένη με την εταιρία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920 ή διατηρεί σχέση εξαρτημένης εργασίας ή έμμισθης εντολής με την εταιρία ή τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις
- Έχει συγγένεια μέχρι δεύτερου βαθμού ή είναι σύζυγος εκτελεστικού μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντικού στελέχους ή μετόχου που συγκεντρώνει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ή συνδεδεμένης με αυτήν επιχείρησης κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920

2. Τα ανεξάρτητα μέλη του διοικητικού συμβουλίου μπορούν να υποβάλλουν, ο καθένας ή από κοινού, αναφορές και ξεχωριστές εκθέσεις από αυτές του διοικητικού συμβουλίου προς την τακτική ή έκτακτη γενική συνέλευση του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον κρίνουν αυτό αναγκαίο.

3. Η εταιρία μέσα σε είκοσι μέρες από την συγκρότηση σε σώμα του Διοικητικού Συμβουλίου, υποβάλλει στην επιτροπή κεφαλαιαγοράς το πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης που επέλεξε τα ανεξάρτητα μέλη του Δ.Σ.

Γ. Αμοιβή των μη εκτελεστικών μελών

Η αμοιβή και οι τυχόν λοιπές αποζημιώσεις των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται σύμφωνα με τον Κ.Ν. 2190/1920 και είναι ανάλογες με το χρόνο που διαθέτουν για τις συνεδριάσεις του και την εκπλήρωση των

καθηκόντων που τους ανατίθενται. Το σύνολο των αμοιβών και των τυχόν αποζημιώσεων των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου αναφέρονται σε χωριστή κατηγορία στο προσάρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

3.2.5 Εσωτερικός κανονισμός και εσωτερικός έλεγχος

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

1. Προκειμένου μία εταιρία να εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες της σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, πρέπει να διαθέτει Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας. Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας καταρτίζεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας.

1. Το ελάχιστο περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας περιλαμβάνει:

- α. Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενα τους, καθώς και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη διοίκηση. Πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων.
- β. Τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου.
- γ. Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολόγησης της απόδοσης τους.
- δ. Τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των διευθυντικών στελεχών και των προσώπων που, εξαιτίας της σχέσης τους με την εταιρεία, κατέχουν εσωτερική πληροφόρηση σε κινητές αξίες της εταιρείας ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920 , εφόσον αυτές είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και από άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με την εταιρία.
- ε. Τις διαδικασίες προαναγγελίας και δημόσιας γνωστοποίησης σημαντικών συναλλαγών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή τρίτων στους οποίους έχουν ανατεθεί

αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της. στ. Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίηση τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρίας.

Οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου

1. Η οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρίας.

2. Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας και είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη τα οποία έχουν και άλλες εκτός του εσωτερικού ελέγχου αρμοδιότητες ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Η εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από την μεταβολή αυτή.

4. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρίας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρίας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους εσωτερικούς ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρίας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της εταιρίας, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών και της χρηματιστηριακής. β. Αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του. γ. Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων. δ. Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν

3.2.6. Αύξεις του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών.

Αποκλίσεις στη χρήση αντληθέντων κεφαλαίων

1. Σε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου εταιρίας με καταβολή μετρητών, το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας υποβάλλει στη γενική της συνέλευση έκθεση, στην οποία αναφέρονται οι γενικές κατευθύνσεις του επενδυτικού σχεδίου της εταιρίας, ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του, καθώς και απολογισμός της χρήσης των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από την προηγούμενη αύξηση, εφόσον έχει παρέλθει από την αύξηση αυτή χρόνος μικρότερος των τριών ετών.

2. Εάν η απόφαση για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου λαμβάνεται από το διοικητικό συμβούλιο κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 13 παρ. 1 του Κ.Ν. 2190/1920, όλα τα στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου θα πρέπει να αναφέρονται στο πρακτικό του διοικητικού συμβουλίου.

3. Σημαντικές αποκλίσεις στη χρήση των αντληθέντων κεφαλαίων από αυτή που προβλέπεται στο ενημερωτικό δελτίο και στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου, μπορούν να αποφασιστούν από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας με πλειοψηφία των 3/4 των μελών του και έγκριση της γενικής συνέλευσης που συγκαλείται για το σκοπό αυτό.

3.3 Κριτική του Ν. 3016/2002

Ο Ν. 3016/2002 αποτελεί σημαντική προσθήκη στο εγχώριο θεσμικό πλαίσιο καθώς συμβάλλει θετικά στην εξοικείωση των επιχειρήσεων με βασικές πτυχές της εταιρικής διακυβέρνησης και γενικότερα στην εδραίωση του θεσμού στην συνείδηση ολόκληρου του επιχειρηματικού κόσμου. Ωστόσο, ο νόμος έχει δεχτεί έντονη αρνητική κριτική. Το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής αφορά στις αντιφάσεις του νόμου με ήδη υπάρχουσες διατάξεις. Παράλληλα όμως υπάρχει και εμφανής παρερμηνεία ορισμένων διεθνώς διαμορφωμένων εννοιών, όπως της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου, γεγονός που δυσχεραίνει την προσαρμογή των εταιριών με τις επιταγές του νόμου.

Επιπλέον, ασκείται κριτική σχετικά με το γεγονός ότι επιλέχθηκε η νομοθετική οδός για την ρύθμιση του συγκεκριμένου θέματος ενώ η παγκόσμια πρακτική θέλει τα θέματα αυτά να αντιμετωπίζονται μέσω κανόνων και αρχών και όχι μέσω νομοθετικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα, σε παγκόσμιο επίπεδο, η πρακτική που επικρατεί θέλει την αυτορρύθμιση να υπερισχύει της ρύθμισης μέσω κανονιστικής ή και ρυθμιστικής οδού, στηριζόμενη στις δυνατότητες της ίδιας της αγοράς να επιβάλλει την συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης.

Τέλος, δεδομένου ότι ο εν λόγω νόμος δεν περιέχει ουσιαστικά τίποτε περισσότερο από τα όσα ήδη προβλέπονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, στα οποία απλά προσέδωσε δεσμευτικό χαρακτήρα, αμφισβητείται η πραγματική συμβολή του στην εξέλιξη της εταιρικής διακυβέρνησης ή ακόμη και η ανάγκη ρύθμισης του συγκεκριμένου θέματος μέσω της νομοθετικής οδού. Λόγω των ανωτέρω, αρκετοί μιλούν για προχειρότητα κατά τον σχεδιασμό του νόμου, καθώς και για διατάξεις περιορισμένης εμβέλειας που αδυνατούν να διαμορφώσουν ένα ενιαίο σύστημα αναφοράς για την εταιρική διακυβέρνηση, το οποίο θα επέτρεπε την πραγματική και αποτελεσματική της εξέλιξη.¹²

3.4 Αξιολόγηση του επιπέδου της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα- Επισκόπηση Ερευνών

Η Ελληνική αγορά στο σύνολο της παρουσιάζει ένα σχετικά ικανοποιητικό βαθμό σεβασμού στις αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Η υιοθέτηση των καλών πρακτικών της εταιρικής διακυβέρνησης έχει ήδη ξεκινήσει από πολλές επιχειρήσεις,

¹² Εταιρική Διακυβέρνηση: Διεθνής Εμπειρία και Ελληνική πραγματικότητα, Ελένη Κορωνίδου-Διπλωματική εργασία, τμήματος MBA.

αλλά απομένει ακόμα αρκετός χρόνος ώστε να γίνει κοινή συνείδηση σε όλες. Αν και υπάρχουν αρκετά σημεία της εταιρικής διακυβέρνησης που είναι αρκετά πρόωρα για τα ελληνικά επίπεδα, οι ξένοι επενδυτές τα απαιτούν για να επενδύσουν. Κερδοφόρες εταιρίες που έχουν όμως χαμηλό δείκτη συμμόρφωση προς τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης κινδυνεύουν να απορριφθούν από πολλούς επενδυτές.

Όσον αφορά την εικόνα στον **αριθμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου** ανά εταιρεία (μέσος όρος τα 8 μέλη, ενώ η σύσταση, για λόγους ευελιξίας στη λήψη αποφάσεων, κάνει λόγο για μέγιστο αριθμό 13 μελών), όπως και στον αριθμό των μηνιαίων συνεδριάσεων (τουλάχιστον μία φορά τον μήνα στο 99% των εταιρειών, όπως αναφέρεται και στη σύσταση), η εικόνα χαλά στον διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου: μόνο στο 38,5% των εταιρειών τις θέσεις καταλαμβάνουν διαφορετικά πρόσωπα, χωρίς σχέση συγγένειας. **Ακόμα, στο 60,2% των περιπτώσεων, ο πρόεδρος ή/ και ο διευθύνων σύμβουλος κατέχουν ποσοστό άνω του 3% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας.** Η μη συμμόρφωση στο πνεύμα του νόμου δηλώνεται επίσης από το γεγονός ότι μόνο 2 στις 10 επιχειρήσεις προσδιορίζουν διαδικασίες αξιολόγησης του Δ.Σ., και μόνο 4 στις 10 έχουν ορίσει εξωτερικούς συμβούλους για τη διευκόλυνση των μελών του Δ.Σ. στην άσκηση των καθηκόντων τους. Ένα σημαντικό πρόβλημα προκύπτει από την «πολυαπασχόληση» των μελών του Δ.Σ. μιας εταιρείας: στο 41% των περιπτώσεων σχεδόν τα μισά μέλη του συμμετέχουν και στα Δ.Σ. συνδεδεμένων ή άλλων εταιρειών, θέτοντας έτσι το ζήτημα του κατά πόσο αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων και πόσο αρκεί ο χρόνος που διαθέτει κάθε μέλος του Δ.Σ. για την άσκηση των καθηκόντων του.

Η εικόνα **στο θέμα των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών στο Δ.Σ. μιας εταιρείας:** στο 98,1% των εταιρειών καλύπτουν το 1/3 του Δ.Σ. και στο 97% των εταιρειών υπάρχουν τουλάχιστον δύο ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, όπως προβλέπει η διάταξη του νόμου για τη διασφάλιση της μειοψηφίας από καταχρηστικές συμπεριφορές. Παρότι όμως το 79.6% των εταιρειών ισχυρίζεται ότι διασφαλίζει την ανεξαρτησία 24,1% των εταιρειών (57,1% στις εταιρείες του FTSE/ASE 20) διασφαλίζονται είτε μέσω άμεσης εκπροσώπησης είτε μέσω πραγματικά ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών τα συμφέροντα των μετόχων μειοψηφίας.

Πιο θετική η εικόνα **στις αποδοχές των μελών του διοικητικού συμβουλίου** και των διευθυντικών στελεχών. Στο 97% των εταιρειών αποφασίζει η Γενική Συνέλευση

των μετόχων ή/και το Δ.Σ., στο 69,2% οι αποδοχές σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της εταιρείας και το 60.6% των εταιρειών καταβάλλει τις αποδοχές των διευθυντικών μελών με συνδυασμό μισθού, stock options και bonus. Αρνητικό σημείο: μόνο το 15,5% των εταιρειών (50% για τις εταιρείες του FTSE/ASE 20) έχει συστήσει Επιτροπή Αποδοχών, σύμφωνα με τη βέλτιστη πρακτική.

Σχεδόν όλες οι εταιρείες έχουν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, όμως σ' αυτόν δεν περιλαμβάνονται συνήθως οι αρμοδιότητες των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., όπως προβλέπει η διάταξη του νόμου. Χαμηλό επίσης είναι το ποσοστό των εταιρειών που προσδιορίζουν τις διαδικασίες αξιολόγησης των διευθυντικών στελεχών. Ακόμα, αν και ο νόμος προβλέπει ρητά τις υποχρεώσεις για γνωστοποίηση και παρακολούθηση των σημαντικών συναλλαγών από τα μέλη του Δ.Σ. με την εταιρεία ή με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές, **μόνο το 81,7%** (λογικά, η συμμόρφωση θα έπρεπε να ήταν καθολική) το πράττει. Στο θέμα των συναλλαγών με συνδεδεμένες εταιρείες, το ποσοστό «βελτιώνεται» στο 94,8%.

Θετικά αποτιμάται το γεγονός ότι **το 73% των εταιρειών έχει συστήσει επιτροπή εσωτερικού ελέγχου**. Εντούτοις, μόνο στις μισές εταιρείες της υψηλής και της μεσαίας κεφαλαιοποίησης υπάρχει ο απαραίτητος αριθμός (3) μη εκτελεστικών μελών, ενώ στις εταιρείες της μικρής κεφαλαιοποίησης το ποσοστό των εταιρειών που πληρούν τον όρο πέφτει στο απογοητευτικό 8%.

Τέλος, **το σύνολο σχεδόν των εταιρειών (86,4%) αξιολογεί ως βασική προτεραιότητα την πληροφόρηση των μετόχων και τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων**. Ενθαρρυντικό κρίνεται το γεγονός ότι στο 65,3% των εταιρειών οι μέτοχοι μπορούν να ψηφίσουν εν τη άπουσία τους στη γενική συνέλευση, αν και το ποσοστό αυτό μπορεί να βελτιωθεί περισσότερο.

Το γενικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από όλα τα ανωτέρω στοιχεία είναι αναμφισβήτητο ότι η Εταιρική Διακυβέρνηση έχει αναδειχθεί ως μείζον θέμα για τις ελληνικές εισηγμένες στο Χ.Α. εταιρείες, τις εποπτικές αρχές και όλους τους φορείς της αγοράς. Είναι αναγνωρισμένη πλέον η σημασία της για την αποτελεσματική διοίκηση των επιχειρήσεων και κοινώς παραδεκτή η ανάγκη εφαρμογής των σχετικών αρχών για την δραστικότερη διαφύλαξη και προώθηση των συμφερόντων των μετόχων. Οι ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις ναι μεν, εφαρμόζουν τις διατάξεις του Νόμου 3016/2002, αλλά, ως επί το πλείστον, δεν παρέχουν περαιτέρω πληροφόρηση

για τις πρακτικές και διαδικασίες που ακολουθούν και δεν εξηγούν τους λόγους απόκλισης από το θεσμικό πλαίσιο.^{13 14}

3.5 Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στις Ελληνικές Επιχειρήσεις

Το προφίλ της κοινωνικής ευθύνης των περισσότερων εταιριών στην Ελλάδα, λαμβάνει το χαρακτήρα της φιλανθρωπίας, που ως στόχο έχει κυρίως να διαφημίσει την εκάστοτε εταιρεία και τους ιδιοκτήτες της. Οι εταιρείες που δεσμεύονται γύρω από την Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη, είναι Πολυεθνικές και λιγότερο μικρές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επιθυμούν να λειτουργούν με το στίγμα της διαρκούς παρουσίας τους στον χώρο των επιχειρήσεων.

Κατά την ιστορική διαδρομή, η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων πήρε ποικίλους τρόπους έκφρασης, υπακούοντας στα κοινωνικά μοντέλα που κατά καιρούς επικρατούσαν. Το ίδιο έγινε και με τις διάφορες ονομασίες που της δόθηκαν, όπως χορηγία, ευεργεσία, φιλανθρωπία. Μέχρι και πριν από είκοσι χρόνια, οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να διαφοροποιηθούν από το πλαίσιο αυτό. Τις περισσότερες φορές, η κοινωνική τους ευθύνη εκφραζόταν μέσα από την πρωτοβουλία και τις περιστασιακές εμπνεύσεις των ιδιοκτητών τους.

Με την πάροδο του χρόνου όμως, διαπιστώνουμε ότι η προσέγγιση τους στο θέμα σιγά - σιγά αλλάζει. Κάθε σύγχρονη επιχείρηση ανεξάρτητα από το μέγεθος και τον κλάδο δραστηριοποίησης της, αναγνωρίζει ότι πρέπει να αποτελεί ένα ζωντανό κύτταρο των κοινοτήτων μέσα στις οποίες λειτουργεί.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι το όχημα προς την κατεύθυνση αυτή. Σήμερα όσες επιχειρήσεις εφαρμόζουν δράσεις στο πλαίσιο της ΕΚΕ το κάνουν με τρόπο στρατηγικό που μπορεί να δεσμεύει όλες τις δραστηριότητες τους και δεσμεύουν όχι μόνο τον ιδιοκτήτη και την ηγετική τους ομάδα αλλά και όλο το προσωπικό τους. Αυτό εξάλλου είναι ένα από τα στοιχεία της ΕΚΕ, για το οποίο υπάρχει κοινή συναίνεση. Ότι δηλαδή η ΕΚΕ και η εφαρμογή πρακτικών της αποτελεί στρατηγική

¹³ «Εταιρική Διακυβέρνηση αλά Ελληνικά και πως θα βγει από την τρύπα», Νέστωρ Σ., Η Καθημερινή, ψ. 20, 03/2005, σελ. 15- «Ο Ν. 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση: κατ' άρθρο ερμηνεία, αξιολόγηση από την σκοπιά των θεσμικών επενδυτών», Μουζούλας Σ., σελ. 13-20, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003

¹⁴ «Μεθοδολογία αξιολόγησης του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Μελετών και Εκπαίδευσης Χρηματοοικονομικής, Μ. Ξανθάκης, Α. Τσιπουρη, Α. Σπανός, Χ.Νούνης, Ιανουάριος 2002 (μελέτη προς το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών)

επιλογή της επιχείρησης και όχι απλά μία δευτερεύουσα περιστασιακή επιλογή όπω συνέβαινε παλιότερα.

Βέβαια, η ΕΚΕ δεν έχει προχωρήσει πολύ ακόμα μέσα στην ελληνική επιχειρηματική κοινότητα και προκειμένου να πλησιάσουμε το επίπεδο εκείνο που υπάρχει σε άλλες χώρες, πρέπει να γίνουν ακόμα πολλά.

Μία από τις πλέον διαδομένες μορφές άσκησης Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, σχετίζεται με τις συνθήκες εργασίας καθώς επίσης της υγείας και της ασφάλειας οι οποίες διασφαλίζονται στην Ελλάδα από την ύπαρξη των Νομοθετικών Πλαισίων. Ιδιαίτερη ευαισθησία φέρεται να δείχνουν οι Ελληνικές Επιχειρήσεις στον τομέα της Περιβαλλοντικής Πολιτικής. Προσπαθούν να προσαρμόσουν την λειτουργία και τον τρόπο δράσης τους ώστε να διαφυλάξουν αλλά παράλληλα και να επωφεληθούν και οι ίδιοι από τις πρακτικές αυτές.

Ειδικότερα, στην ιεράρχηση των τομέων εφαρμογής δράσεων της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ανά σημαντικότητα πρώτος τομέας είναι το ανθρώπινο δυναμικό και αυτό γιατί οι διαπροσωπικές σχέσεις εργοδότη και εργαζομένων είναι στενές και ο εργοδότης θέλει να έχει το προσωπικό του ικανοποιημένο. Ακολουθούν η αγορά και το φυσικό περιβάλλον, ενώ δράσεις που σχετίζονται με την κοινωνία εμφανίζονται στην τελευταία θέση.

Στην κατάταξη των πιο διαδεδομένων δράσεων που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις, οι περισσότερες εφαρμόζουν δράσεις σχετικές με την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους εργαζόμενους τους, ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, θρησκεία, κ.α. Ακολουθούν δράσεις που κα πάλι σχετίζονται με το ανθρώπινο όπως η εκπαίδευση και οι πρόσθετες παροχές. Η μεν εκπαίδευση έχει ως στόχο την εξέλιξη των εργαζομένων στον τομέα της εργασίας τους, οι δε πρόσθετες παροχές, ιατροφαρμακευτική κάλυψη, οικονομικές διευκολύνσεις προς τους εργαζόμενους δίνονται για αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων. Οι άλλες δράσεις αφορούν το περιβάλλον, τις αθλητικές εκδηλώσεις, τον εθελοντισμό, και τις τοπικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Αναφορικά με τους ανασταλτικούς παράγοντες που ενδεχομένως λειτουργούν ανασταλτικά και αποτρέπουν τις επιχειρήσεις στην υλοποίηση των δράσεων ΕΚΕ, πρώτα έρχεται το οικονομικό κόστος. Έπειτα το μέγεθος της επιχείρησης, η έλλειψη ενημέρωσης, αλλά και η γραφειοκρατία που αντιμετωπίζει όταν προσπαθεί να εφαρμόσει μία δράση.¹⁵

¹⁵ Έρευνα Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Διακυβέρνηση, 2007

Αξίζει να αναφερθεί ότι λίγες μοναχά εταιρίες παρουσιάζουν συστηματικά τα αποτελέσματα τους από την άσκηση της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης. Αυτές είναι επίσης ως επί το πλείστον μεγάλες Πολυεθνικές¹⁶

ΜΕΡΟΣ Β΄

4. Η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών Α.Ν.Ε.

4.1 Η Ελληνική Ναυτιλία

Η ελληνική ποντοπόρος ναυτιλία αποτελεί αναμφισβήτητα έναν από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Κατέχοντας το 16% του παγκόσμιου εμπορικού στόλου, η Ελλάδα καταλαμβάνει την πρώτη θέση διεθνώς στο ναυτιλιακό κλάδο (σχεδιάγραμμα 1) – έναν κλάδο εξαιρετικά ανταγωνιστικό και σημαντικό (καθώς διακινεί το 95% του παγκοσμίου εμπορίου).

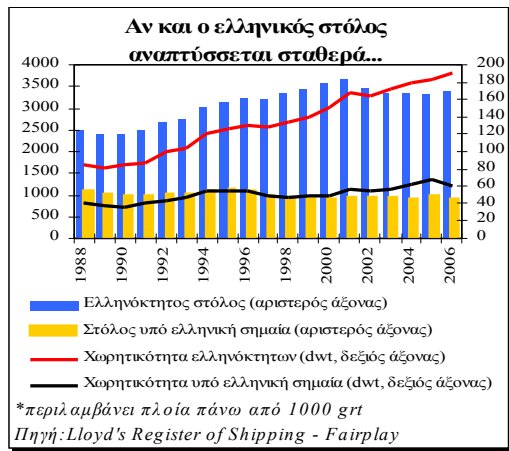
Η ανοδική πορεία του οικονομικού κύκλου άσκησε θετική επίδραση στη διεθνή ναυλαγορά τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, το παγκόσμιο ΑΕΠ αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 4% την τελευταία πενταετία, με αιχμή του δόρατος τις αναπτυσσόμενες χώρες Κίνα, Ινδία, Ρωσία, Βραζιλία (BRICs) με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 7,8% κατά την ίδια περίοδο. Σε αυτό το πλαίσιο, το διεθνές εμπόριο αυξήθηκε κατά 10% την τελευταία πενταετία, κυρίως λόγω της αυξημένης ζήτησης για πρώτες ύλες από τις προαναφερθείσες χώρες που διανύουν περίοδο αναμόρφωσης και εκβιομηχάνισης.

Ωστόσο, η ελληνική ναυτιλία υφίσταται κατά την παρούσα περίοδο διαρθρωτικές και συγκυριακές μεταβολές. Συγκεκριμένα, οι ναύλοι, μετά την εντυπωσιακή άνοδο της διετίας 2003-2004, ακολουθούν την ίδια πορεία κυρίως λόγω αύξησης τη τιμής του πετρελαίου, ενώ ο αυξημένος ανταγωνισμός και οι ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης έχουν οδηγήσει σε ταχεία αναδιάρθρωση του κλάδου με κυρίαρχο

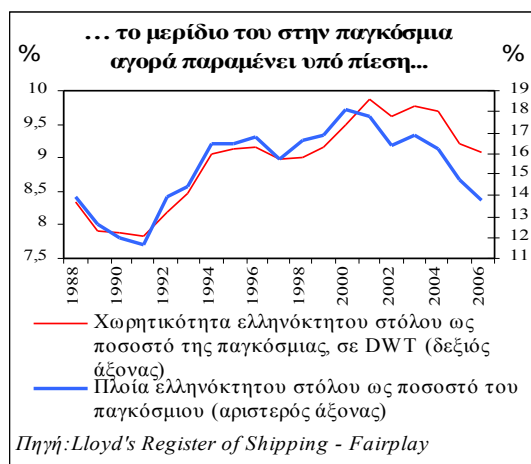
¹⁶ «Έρευνα για την τάση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα» - Pricewater Coopers-Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

στοιχείο τη δημιουργία μεγάλων και σύγχρονων στόλων υπό τον έλεγχο μικρού αριθμού πλοιοκτητών (σχεδιάγραμμα 2).

Σχεδιάγραμμα 1

Σχεδιάγραμμα 2

Έτσι, το σύνολο των εσόδων του ναυτιλιακού τομέα και το μερίδιο της ελληνικής ναυτιλίας σε αυτά δέχονται περιοριστικές επιδράσεις. Εξαργυρώνοντας την άνοδο των ναύλων και τη βελτίωση της ποιότητας του ελληνικού στόλου, το ναυτιλιακό συνάλλαγμα αποτέλεσε κινητήρια δύναμη της ελληνικής οικονομίας, κυρίως τα τελευταία χρόνια. Συνεπώς, η τρέχουσα τάση συρρίκνωσής του εγείρει ανησυχίες.

Στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, ο ελληνόκτητος εμπορικός στόλος παραμένει στην πρώτη θέση διεθνώς. Αντανακλώντας το μεγάλο μερίδιό του στην αγορά, ο κλάδος της ναυτιλίας συνεισφέρει περισσότερο από 4,5% του ΑΕΠ της Ελλάδος, απασχολεί 160.000 εργαζόμενους (4% της συνολικής απασχόλησης), ενώ το ναυτιλιακό συνάλλαγμα καλύπτει το 1/3 του εμπορικού ελλείμματος της χώρας. Ωστόσο, το

μερίδιο του ελληνικού ποντοπόρου στόλου περιορίστηκε κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες την τελευταία τετραετία, κυρίως ως αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού του στόλου και της μείωσης του αριθμού των πλοιοκτητών σε έναν κατεξοχήν κατακερματισμένο κλάδο.

Το βασικό μειονέκτημα του ελληνόκτητου στόλου μέχρι πρότινος ήταν η μεγάλη ηλικία των πλοίων του. Ωστόσο, οι νέοι περιβαλλοντικοί κανονισμοί και ο αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός έβαλαν τέλος στην τακτική των Ελλήνων πλοιοκτητών να προτιμούν πλοία μεγάλης ηλικίας. Παράλληλα, σειρά παραγόντων συνέτεινε στην επιτάχυνση της διαδικασίας εκσυγχρονισμού του ελληνόκτητου στόλου: τα αυξημένα κέρδη των πλοιοκτητών από την προσοδοφόρα διετία 2003-2004, οι υψηλές τιμές των μεταχειρισμένων πλοίων, οι ευνοϊκές συνθήκες δανεισμού καθώς και η είσοδος στα χρηματιστήρια. Συνεπώς, η μέση ηλικία του ελληνόκτητου στόλου μειώθηκε στα 15,3 έτη το 2006 από 20,3 έτη το 2000 – περιορίζοντας έτσι τη διαφορά με το διεθνή μέσο όρο στα 0,4 έτη το 2006 από 3,4 έτη το 1998.

Παράλληλα, λόγω των οικονομιών κλίμακας και του περιβάλλοντος παγκοσμιοποίησης, παρατηρείται συνεχής τάση μείωσης του αριθμού των πλοιοκτητών (κατά $\frac{1}{4}$ την τελευταία επταετία), κυρίως των μικρών εταιρειών με 1-2 πλοία. Ωστόσο, πρέπει να σημειώσουμε ότι ο κλάδος της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας συνεχίζει να παραμένει ο πιο κατακερματισμένος διεθνώς (με πληθώρα οικογενειακών επιχειρήσεων) και συνεπώς η τάση αυτή αναμένουμε να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια.

Αν και οι προαναφερθείσες αλλαγές προσδοκείται να λειτουργήσουν ευεργετικά για το ναυτιλιακό κλάδο, η ελληνική ναυτιλία συνεχίζει να έχει δύο βασικά αδύνατα σημεία όσον αφορά τη συνεισφορά της στην ελληνική οικονομία. Ο αριθμός των Ελλήνων ναυτικών μειώνεται συνεχώς, υπό την πίεση του μισθολογικού μειονεκτήματος έναντι πληρωμάτων όπως οι Φιλιππίνες, η Ανατολική Ευρώπη και η Ινδία.

Είναι ενδεικτικό ότι το ποσοστό των Ελλήνων ναυτικών στο συνολικό πλήρωμα των πλοίων με NAT περιορίστηκε στο 57% το 2004 από 85% το 1986. Παράλληλα, το εθνικό νηολόγιο χάνει συνεχώς ανταγωνιστικότητα έναντι των «σημαιών ευκαιρίας», κυρίως λόγω της υποχρεωτικής ποσόστωσης Ελλήνων ναυτικών στα πληρώματα των πλοίων με ελληνική σημαία. Ενώ το 42% του ελληνόκτητου στόλου βρισκόταν στο εθνικό νηολόγιο το 1996, το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί στο 31% το 2006.

Ενώ η συνεισφορά της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία είναι εξαιρετικά σημαντική διαχρονικά, κρίνεται περιορισμένη σε σχέση με το μερίδιο του ελληνόκτητου στόλου διεθνώς. Συγκεκριμένα, οι συναλλαγματικές εισπράξεις στην ελληνική οικονομία ανά τόνο είναι \$150 – μόλις το 1/3 του μέσου όρου των σημαντικότερων ναυτιλιακών χωρών. Βασικό λόγο αποτελεί το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν αποτελεί κύρια χώρα προορισμού ή προέλευσης των μεταφερόμενων εμπορευμάτων από τον παγκόσμιο στόλο. Καθώς ο όγκος εμπορευμάτων που μεταφέρεται μέσω ελληνικών λιμανιών είναι μικρός, σημειώνονται επιπλέον δυσχέρειες στην ανάπτυξη εκτεταμένου πλέγματος ναυτιλιακών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Έτσι, αν και η χώρα ελέγχει το 40% του ευρωπαϊκού στόλου, συνεισφέρει μόνο το 3% του τζίρου του ναυτιλιακού πλέγματος της ΕΕ.

Συνεπώς, για να εκμεταλλευθεί η ελληνική οικονομία την ηγετική θέση της ναυτιλίας πρέπει να κατευθύνει τις πολιτικές της στη δημιουργία συνεργιών με τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών, αεροπλάνων-πλοίων και σιδηροδρόμων-πλοίων). Πράγματι, ο όγκος φορτίων ανά χιλιόμετρο που μεταφέρεται στην Ελλάδα μέσω του σιδηροδρομικού δικτύου είναι 0,2 εκατ. τόνοι σε σχέση με 1,8 εκατ. τόνους στην ΕΕ, καταδεικνύοντας τη δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου. Καθώς οι υπηρεσίες του ναυτιλιακού πλέγματος είναι αλληλένδετες, η προώθηση των ελληνικών λιμανιών σε λιμάνια-κόμβους αποτελεί το πρώτο βήμα για την περαιτέρω επέκταση του ναυτιλιακού κλάδου. Μια τέτοια πολιτική θα είχε επίσης ως αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης σε ναυτιλιακές υπηρεσίες, ενώ παράλληλα η υψηλή ζήτηση για αξιωματικούς αυξάνεται διεθνώς δημιουργώντας θετικές προοπτικές και για την απασχόληση των Ελλήνων ναυτικών.¹⁷

Μία από τις μεγαλύτερες ακτοπλοϊκές εταιρίες που δραστηριοποιείται στον ελλαδικό χώρο και παίζει ίσως τον πρωταγωνιστικό ρόλο στον κλάδο της, ήδη από τις αρχές της δημιουργίας της, είναι αυτή των *Minoan Lines*.

4.2 Η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών

Οι *Minoan Lines*, ξεκίνησαν την λειτουργία τους στις 25 Μαΐου του 1972 με έδρα το Ηράκλειο – Κρήτης. Το ιδρυτικό της κεφάλαιο ανερχόταν στα 40.000.000 δρχ. Το 1974 απέκτησαν το **F/B Μίνως** και στις 5 Ιουλίου του ίδιου χρόνου

¹⁷ Greece: Economic and Market Analysis (November 2005 – April 2006) της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος http://www.nbg.gr/publications/eco_fin_bulletin.html.

πραγματοποίησαν το πρώτο τους ταξίδι στην διαδρομή Πειραιάς – Ηράκλειο. Αυτή ήταν και η πρώτη της δυναμική είσοδος στην ελληνική ακτοπλοΐα. Το 1976 απέκτησε και το δεύτερο της πλοίο, το ταχύτατο και σύγχρονο F/B Αριάδνη πραγματοποιώντας πλέον καθημερινά δρομολόγια από και προς Πειραιά. Το 1978 Το **F/B Κνωσός** μπήκε στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιάς. Το **F/B Μίνως** άρχισε δρομολόγια στη γραμμή Πειραιάς - Χανιά. Τα δύο κύρια κρητικά λιμάνια συνδέονταν πλέον καθημερινά με την ηπειρωτική Ελλάδα. Το 1981 πραγματοποίησε ένα μεγάλο άνοιγμα με δρομολόγια και στο εξωτερικό. Το **F/B Ελ Γκρέκο** ξεκίνησε δρομολόγια στη γραμμή Πάτρα-Αγκώνα, ανοίγοντας νέους επιχειρηματικούς ορίζοντες. Το 1985 με εδραιωμένη τη θέση τους στη ναυτιλιακή αγορά η **Minoan Lines** άρχισαν πλέον την ανανέωση του στόλου της. Ένα νέο F/B, το **Φαιστός**, έρχεται να αντικαταστήσει το **F/B Μίνως**. Το 1986 Η Minoan Lines επέκτεινε τη δραστηριότητα της. Το Ro/Ro Αγία Γαλήνη που δρομολογήθηκε στη γραμμή Ηράκλειο - Πειραιά, έδωσε τη δυνατότητα μεταφοράς, με τον πιο σίγουρο και ασφαλή τρόπο, μεγάλων φορτηγών αυτοκινήτων, ψυγείων, βυτιοφόρων και ειδικών φορτίων με εύφλεκτα υλικά. Το 1987 η διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση της γραμμής Πάτρα – Ανκόνα, είχε ως αποτέλεσμα την δρομολόγηση ενός ακόμα πλοίου, του **F/B Φαίδρα**, και το 1988 ακολούθως, το **F/B Κίνγκ Μίνως** έκανε ακόμα πιο πλούσια τα δρομολόγια για την Ιταλία. Το 1993 εφάρμοσε το πιο φιλόδοξο, για την εταιρεία, επενδυτικό πρόγραμμα, ναυπηγώντας το πλέον σύγχρονο, σύμφωνα με τις νέες εξελιγμένες προδιαγραφές ασφάλειας, ταχύτητας και πολυτέλειας πλοίου, του Highspeed Ferry Αρετούσα. Το 1997 ιδρύθηκε από κοινού με άλλους Έλληνες εφοπλιστές και επιχειρηματίες η Minoan Lines Highspeed Ferries, και αμέσως δρομολογήθηκε στη γραμμή Πειραιάς - Κυκλάδες το υπερσύγχρονο Catamaran Ferry Highspeed 1 και το F/B Αριάδνη. Το 1998 είναι το έτος που σηματοδότησε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας και διάρθρωσης του διοικητικού συμβουλίου των Μινωικών καθώς η εταιρεία εισήγαγε τις μετοχές της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, ενώ η καθολική συμμετοχή και εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού, συνέβαλλε στο σχεδιασμό ακόμα πιο φιλόδοξων επενδυτικών προγραμμάτων. Παράλληλα, το τρίτο Highspeed Ferry της εταιρείας, το Πασιφάη παραδόθηκε στη Minoan Lines και μαζί με τα H/S/Fs Ίκαρος και Αρετούσα αντιπροσώπευσαν με 80 δις δρχ. τη μεγαλύτερη επένδυση μέχρι τότε στην ελληνική ακτοπλοΐα. Ταυτόχρονα, την χρονιά εκείνη ένας ακόμα φιλόδοξος στόχος μπήκε σε εφαρμογή. Τα ταχύτερα, πολυτελέστερα και μεγαλύτερα πλοία στον κόσμο άρχισαν να κατασκευάζονται στην Ιταλία για

λογαριασμό της Minoan Lines. Τα Highspeed Ferries, Κνωσός Παλάς και Φαιστός Παλάς μείωσαν την ταχύτητα από τον Πειραιά στο Ηράκλειο σε 6 μόνο ώρες. Το επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρείας προέβλεπε ακόμα δύο Highspeed Ferries. Τα Ro-Pax Ferries που παραγγέλθηκαν στο ναυπηγείο Samsung της Ν. Κορέας και ανέπτυσαν υπηρεσιακή ταχύτητα 28,5 κόμβων. Την ίδια χρονιά μάλιστα οι Minoan Lines απέκτησαν το 70% της εταιρείας Ceres Hydrofolis διευρύνοντας τη στρατηγική της ανάπτυξης. Στο τέλος του ίδιου με αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου αντλήθηκαν 3 δις δραχμές από τους υφιστάμενους μετόχους.

Το 1999 η *Minoan Lines*, η *CERES HYDROFOILS* και η ***MINOAN LINES HIGHSPEED FERRIES***, προχώρησαν σε κοινοπραξία δημιουργώντας την ***HELLAS FLYING DOLPHINS***. Επρόκειτο για μία πολύ μεγάλη και δυνατή εταιρία στον κλάδο της. Την ίδια περίοδο η AIR GREECE και AEGEAN AIRLINES προχώρησαν σε μεταξύ τους συγχώνευση. Όμως η *Minoan Lines*, κατείχε ήδη ένα μεγάλο πακέτο των μετοχών της AIR GREECE και ως συνέπεια και της νέας αεροπορικής εταιρίας. Αυτό της έδωσε τη δυνατότητα να προσφέρει υπηρεσίες συνδυασμένων μεταφορών στο επιβατικό κοινό, αποκτώντας νέα διάσταση. Η "**Minoan Highspeed Ferries**", θυγατρική των "Μινωικών Γραμμών", αγόρασε το 70% της ακτοπλοϊκής εταιρίας **CERES Κοινοπραξία Υδροπτέρυγα** του εφοπλιστή **Πίτερ Λιβανού**. Η αγορά έγινε έναντι 22,4 εκατομμυρίων δολαρίων, δηλαδή περίπου **6,5 δις. Δραχμών**.

Η νέα εταιρία που συστάθηκε εδιοικείται από εννιάμελές διοικητικό συμβούλιο, πρόεδρος του οποίου ήταν ο **Κωνσταντίνος Κληρονόμος**, τότε πρόεδρος των "Μινωικών Γραμμών", πρώτος αντιπρόεδρος ο Πίτερ Λιβανός, δεύτερος αντιπρόεδρος ο **Παντελής Σφηνιάς** γενικός διευθυντής των "Μινωικών Γραμμών" και πρόεδρος της **Ενώσης Εφοπλιστών Ακτοπλοΐας**. Το όνομα της νέας εταιρίας ήταν **MINOAN FLYING DOLPHINS**. Ο αριθμός των πλοίων που διέθετε η νέα αυτή εταιρία ήταν 33: Τρία τύπου καταμαράν, **26 υδροπτέρυγα**, 3 μεγάλα "δελφίνια" (Mega Dolphins) και το επιβατηγό - οχηματαγωγό **ΑΡΙΑΔΝΗ**.

Από το 2001 και έπειτα, οι μινωικές γραμμές έθεσαν ως στρατηγικό τους στόχο την πλήρη ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του στόλου της, για αυτό και πούλησαν το F/B Ν. Καζαντζάκης, το οποίο εξυπηρετούσε τη γραμμή Ηράκλειο - Πειραιάς - Ηράκλειο. Λίγους μήνες μετά, παρέλαβαν από τα ναυπηγεία Fincantieri το αδελφό πλοίο του Highspeed Ferry Knossos Palace, το Festos Palace, παρέχοντας στο επιβατικό κοινό μοναδική πολυτέλεια, υπερσύγχρονες υπηρεσίες και ταχύτητα.

Παράλληλα, ανακοινώθηκαν η στρατηγική συνεργασία των Μινωικών Γραμμών με τον μεγαλύτερο ιδιωτικό όμιλο ναυτιλιακών εταιρειών της Ιταλίας, Grimaldi – ιδιοκτήτης της οποίας δεν είναι άλλος από τον σημερινό πρόεδρο των μινωικών γραμμών. Με τη συνεργασία αυτή, οι Μινωικές Γραμμές επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους, πέρα των γραμμών της Αδριατικής, στο χώρο της Δυτικής Μεσογείου, συνδέοντας τη Δυτική Ιταλία με την Τυνησία σε πρώτη φάση, και στη συνέχεια με Γαλλικά λιμάνια της Μεσογείου.

Στις 10 Μαΐου του 2002, Η Minoan Lines συνέχισε το επενδυτικό της πρόγραμμα παραλαμβάνοντας το H/S/F Ευρώπη Παλάς από τα ναυπηγεία Fincantieri της Ιταλίας. Επρόκειτο για ένα ακόμη υπερσύγχρονο πλοίο, που έρχονταν να ενισχύσει τη θέση της εταιρείας στις γραμμές της Αδριατικής και να συμβάλει στην αναβάθμιση της ελληνικής ακτοπλοΐας αλλά και στην οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας. Με την παραλαβή και του H/S/F Αριάδνη Παλάς ολοκληρώθηκε ένα σημαντικό και αξιόλογο επενδυτικό πρόγραμμα κατασκευής 7 νέων πλοίων, συνολικού ύψους 670 εκατ. Ευρώ και η εταιρεία μπήκε σε μία νέα περίοδο, έχοντας ανανεώσει πλήρως το στόλο της με νεότευκτα πλοία, που συνδύαζαν τις μεγάλες ταχύτητες με την άνεση και την πολυτέλεια στα ταξίδια.

Παρά το ευμετάβλητο διεθνές οικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον και την επίδρασή του στην εσωτερική αγορά, η διοίκηση της Minoan Lines πέτυχε το 2003 να ισχυροποιήσει τη θέση της εταιρείας και ταυτόχρονα να υλοποιήσει τη στρατηγική απόφαση για δραστική μείωση του τραπεζικού δανεισμού και την επαναφορά της εταιρείας σε πορεία κερδοφορίας. Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής συγκαταλέγονταν και οι πωλήσεις των H/S/F PROMETHEUS και H/S/F OCEANUS. Το 2004, με ιδιαίτερη επιτυχία η διοίκηση της Minoan Lines, εφάρμοσε αυστηρά τη στρατηγική που είχε χαράξει, καταφέροντας να πετύχει τη θεαματική αύξηση στη λειτουργική κερδοφορία καθώς και εντυπωσιακή βελτίωση σε όλους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Επικεντρώνοντας τις επιχειρηματικές δραστηριότητές στον αμιγώς ναυτιλιακό τομέα η εταιρεία συμφώνησε την πώληση της συμμετοχής της στην Αεροπορία Αιγαίου (Aegean). Παράλληλα, αύξησε της συμμετοχής της Minoan Lines σε 33,31% με αγορά μετοχών της **Hellas Flying Dolphins**.¹⁸

2005

¹⁸ Οι μινωικές Γραμμές, www.minoanlines.gr

Τον Ιανουάριο του 2005 ένας μεγάλος ναυτιλιακός όμιλος με έδρα τον Πειραιά και πρόεδρο των Σ. Παναγόπουλο, η **Attica Group - Superfast Ferries Ναυτιλιακή Α.Ε.** προχώρησε στην εξαγορά του 12.33% της **Hellas Flying Dolphins**, (νυν **Hellenic Seaways**). Τον Φεβρουάριο του ίδιου χρόνου, απέκτησε ποσοστό συμμετοχής 10.23% στο μετοχικό κεφάλαιο των Μινωικών Γραμμών Α.Ν.Ε. ποσοστό που αργότερα έφτασε το 11.61%. Έως τότε το σύνολο των μετοχών των μινωικών γραμμών ήταν διασκορπισμένο μεταξύ πολλών ιδιωτών δίχως κάποιος από αυτούς να διαθέτει συγκεντρωμένο ένα σημαντικό ποσοστό.

Μετά από την αγορά του συγκεκριμένου πακέτου από την **Attica Group**, σηματοδοτήθηκαν πολλές αλλαγές στη διάρθρωση και στην λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου των Μινωικών. Έτσι, ενώ ως επί των πλείστων το διοικητικό συμβούλιο των μινωικών απαρτιζόταν από Κρήτες μετόχους της εταιρείας, η διοίκηση πέρασε σε άλλα χέρια και συγκεκριμένα του ίδιου του προέδρου της **Attica Group**.

Για το 2005 η σύνθεση του συμβουλίου αποτελούνταν από δώδεκα άτομα, και ήταν η εξής:

<u>Όνοματεπώνυμο</u>	<u>Ιδιότητα</u>	<u>Λήξη Θιείας</u>
Κήληρονόμος Κωνσταντίνος	Πρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2006
Κουληντάκης Εμμανουήλ	Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Μανιαδάκης Αντώνιος	Διευθύνων Σύμβουλος - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Βαβουράκης Μιχαήλ	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Μαμαλάκης Κωνσταντίνος	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Ξενικάκης Ιωάννης	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2006
Παπαγεωργίου Γεώργιος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Παπαδάκης Μηνάς	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2006
Σαρρής Στυλιανός	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Σμπώκος Ιωάννης	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Τζωρτζάκης Παντελής	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Φρουδάκης Ευάγγελος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2006

Από τα δώδεκα άτομα τα τρία ήταν εκτελεστικά και τα εννέα μη εκτελεστικά μέλη. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμμετείχαν σε επιτροπές, οι οποίες συγκαλούνταν και συνεδρίαζαν ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες. Οι επιτροπές επεξεργάζονται εξειδικευμένα θέματα που απασχολούσαν την Εταιρία και εισηγούνταν στην ολομέλεια του Διοικητικού Συμβουλίου προκειμένου να εγκρίνει, διευκολύνοντας τη λειτουργία του.

Οι επιτροπές ήταν οι ακόλουθες:

α. Επιτροπή εσωτερικού ελέγχου

β. Επιτροπή οικονομικού τομέα & αμοιβών

- Υποεπιτροπή προμηθειών

γ. Επιτροπή ναυτιλιακού τομέα

δ. Επιτροπή εμπορικού τομέα

Ιδιαίτερα η Επιτροπή εσωτερικού ελέγχου αποτελούνταν από **μη εκτελεστικά μέλη** του Διοικητικού Συμβουλίου, με κύριες αρμοδιότητες να:

1. εποπτεύει και να συντονίζει το έργο της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, να αξιολογεί και να εγκρίνει τη λήψη των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων μετά την αξιολόγηση των σχετικών πορισμάτων.
2. εξετάζει την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, καθώς και την υφιστάμενη οργανωτική δομή της Εταιρίας, ώστε να εξασφαλίζονται οι αντικειμενικοί της στόχοι και να προτείνει στο Διοικητικό Συμβούλιο τη λήψη των κατάλληλων διορθωτικών μέτρων.

Για το έτος εκείνο η τιμή της μετοχής κινήθηκε ως εξής:

Μήνας	Τιμή* (σε €)	Συνολικός μηνιαίος όγκος συναλλαγών (τμχ.)	Αξία μηνιαίου όγκου συναλλαγών (σε €)
Ιανουάριος	2,51	6.151.216	14.687.708,46
Φεβρουάριος	3,00	14.649.630	44.443.455,32
Μάρτιος	3,00	2.442.566	11.786.178,28
Απρίλιος	3,14	1.709.329	5.351.287,32
Μάιος	3,10	904.871	2.832.733,65
Ιούνιος	2,71	1.030.555	2.452.776,37
Ιούλιος	2,87	1.051.509	2.841.403,83
Αύγουστος	2,59	672.230	1.837.722,82
Σεπτέμβριος	2,75	1.864.628	5.022.528,62
Οκτώβριος	3,00	1.604.858	4.659.580,17
Νοέμβριος	3,08	3.085.129	9.475.980,77
Δεκέμβριος	3,18	1.315.356	4.179.473,14
Σύνολο		36.481.877	109.570.828,75
μέσος ημερήσιος όρος		145.928	438.283,32

*: Τελευταία συνεδρίαση κάθε μήνα

Ενώ συγκριτικά με τις διακυμάνσεις του Χ.Α.Α.:

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΙΜΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ Χ.Α.Α.

19

2006

Το 2006, περίπου το 29,2% του μετοχικού της κεφαλαίου άνηκε σε πέντε μεγάλους ιδιώτες επενδυτές. Επίσης υπολογίζεται ότι 6-7% ήλεγχαν οι θεσμικοί επενδυτές και το υπόλοιπο το ευρύ επενδυτικό κοινό εκ των οποίων πάνω από το 45% είναι Κρήτες. Αναλυτικότερα η Attica group ήλεγχε το 13,14%, ο κ. Πάνος Λασκαρίδης το 5,2%, η EFG Private Bank (Luxemburg) το 4,9% (για λογαριασμό πελατών της), η Mítica του κ. Ι. Τζιβέλη με περίπου 4,7%, η οποία συμμετείχε επίσης στη Blue Star και την Attica με ποσοστά λίγο υψηλότερα του 5%, και τέλος ποσοστό 1,5% κατείχε ο Ιταλός, Αλντο Γκριμάλντι. Έτσι λοιπόν, το 2006 το διοικητικό συμβούλιο των Μινωικών Γραμμών εμφανιζόταν «εγκλωβισμένο» από μία μετοχική σύνθεση που είχε αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενώ από την άλλη ήταν και είναι ένα διοικητικό συμβούλιο που κατάγεται από την Κρήτη, στηρίζεται από Κρητικούς μετόχους και απολογείται κάθε ημέρα σε αυτούς για κάθε απόφαση του που φαινομενικά απομακρύνει την εταιρεία από την έδρα της. Ωστόσο από την άλλη «εγκλωβισμένοι» με ένα τρόπο ήταν και οι μεγαλομέτοχοι της εταιρείας καθώς οι όποιες εξελίξεις προϋπέθεταν μία «σύμπλευση» τουλάχιστον ορισμένων εξ αυτών, η οποία θα λάμβανε παράλληλα υπόψη και το γεγονός ότι η εταιρεία είχε έδρα την Κρήτη. Αλλωστε η Ηρακλειώτικη εταιρεία, δεν έπαυε να στηρίζει ένα μεγάλο μέρος της δυναμικής της, των εσόδων της και, κυρίως τα τελευταία χρόνια, την κερδοφορία της στην κρητική αγορά.

¹⁹ Το χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, www.ase.gr

Την δεδομένη χρονική στιγμή δεν έμοιαζε εύκολη μία «επιθετική» κίνηση από κανένα από τους μεγαλομετόχους ενώ δεν ήταν σίγουρο ότι θα την επεδίωκαν κιόλας. Η περισσότερο έντονη κινητικότητα παρατηρούνταν ανάμεσα στους δύο μεγαλομετόχους κ. Περικλή Παναγόπουλου (Attica Group) και κ. Πάνο Λασκαρίδη (Hellenic Seaways) Ορισμένοι Κρητικοί να εβλέπαν με μεγαλύτερη συμπάθεια τον δεύτερο καθώς φάνταζε σαν το αντίπαλο δέος του Παναγόπουλου ιδιαίτερα μετά την αύξηση της θέσης του στη Hellenic Seaways στο 35%. Και οι δύο κινούνταν με στόχο να προσδώσουν κάθε στιγμή αξία στη δική τους επενδυτική κίνηση, ενώ δεν είχαν λάβει τις τελικές αποφάσεις τους. Π.χ. η Hellenic Seaways αγόραζε και εκτίζε πλοία με ίδια κεφάλαια αυξάνοντας μεν το δανεισμό της αλλά ταυτόχρονα, μακροπρόθεσμα και την αξία της συμμετοχής του κ. Λασκαρίδη σε αυτή, ενώ από την άλλη αυξανόταν και η αξία συμμετοχής των Μινωικών και εμμέσως και της Attica Group στη συγκεκριμένη εταιρεία η προίκα της οποίας γίνονταν ακόμη πιο πλούσια. Παράλληλα η αύξηση του ποσοστού του κ. Παναγόπουλου στις Μινωικές αύξανε ακόμη περισσότερο και την αξία της επένδυσης του κ. Λασκαρίδη, όπως αποδεικνυόταν από το ταμπλό του Χ.Α.

Η τελική έκβαση αυτής της κατάστασης, ήταν η αύξηση της συμμετοχής των μινωικών στην Hellenic Seaways κατά 1,7%, διαμορφώνοντας την σε 33,3%. Παράλληλα, ρευστοποίησε τις μετοχές που κατείχε σε ANEK και Forthnet, ενώ ανακηρύχτηκε στα πλαίσια των Βραβείων Greek Shipping Awards 2005, ως η κορυφαία εταιρία του επιβατικού τομέα, από τη διεθνούς φήμης ναυτιλιακή εφημερίδα Lloyd's List. Ταυτόχρονα εντάχθηκε στην κατηγορία μεγάλης Κεφαλαιοποίησης και στον κλάδο «Ταξίδια και Αναψυχή».

Όσον αφορά τη σύσταση του διοικητικού της συμβουλίου για το έτος του 2006, υπήρχε η παρακάτω διάρθρωση:

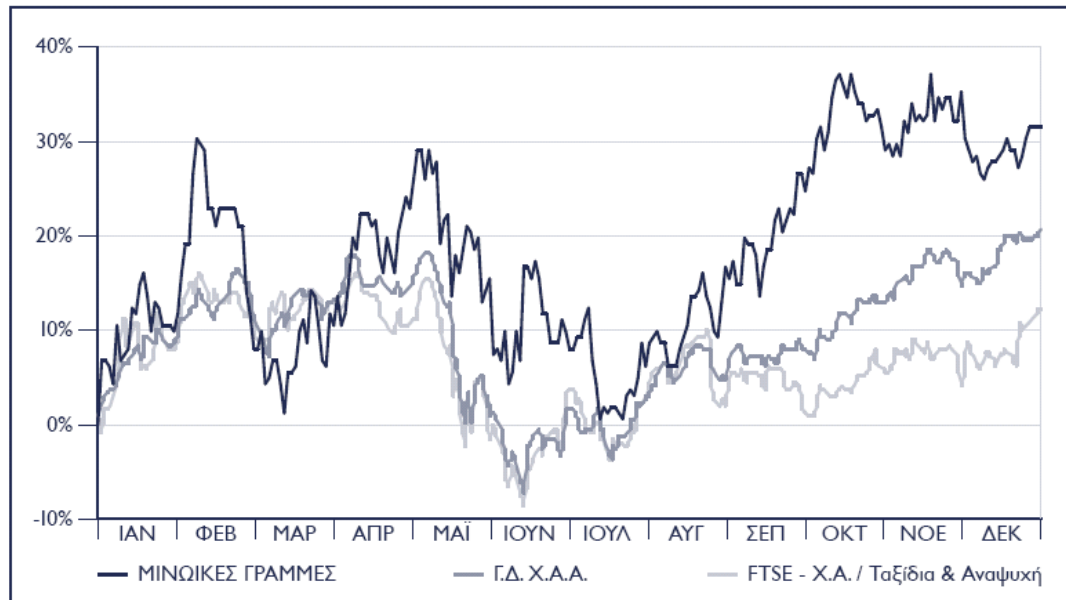
Όνοματεπώνυμο	Ιδιότητα	Λήξη Θητείας
Σαρρής Στυλιανός	Πρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Κουλεντάκης Εμμανουήλ	Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Μανιαδάκης Αντώνιος	Διευθύνων Σύμβουλος - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Βαβουράκης Μιχαήλ	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Καλογεράκης Ηρακλής - Δημήτριος	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Καρυστινός Γεώργιος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Μαμαλάκης Κωνσταντίνος	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2007
Ξενικάκης Ιωάννης	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Παπαγεωργίου Γεώργιος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Παποδάκης Μηνάς	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Σμπώκος Ιωάννης	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Φρουδάκης Ευάγγελος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009

Και στο συμβούλιο του 2006 υπήρχαν τρία εκτελεστικά και εννέα μη εκτελεστικά μέλη. Οι αποζημιώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για τη χρήση 2006 ανήλθαν συνολικά σε € 636 χιλ. Όσον αφορά τις επιτροπές, αυτές παρέμειναν ίδιες με του 2005.

Για το έτος αυτό η τιμή της μετοχής κινήθηκε ως εξής:

Μήνας	Τιμή* (σε €)	Συνολικός μηνιαίος όγκος συναλλαγών (τρμ.)	Αξία μηνιαίου όγκου συναλλαγών (σε €)
Ιανουάριος	3,48	2.432.609	8.510.877,12
Φεβρουάριος	3,54	2.999.346	11.787.168,88
Μάρτιος	3,50	2.798.791	9.604.026,22
Απρίλιος	3,68	1.669.949	6.301.645,52
Μάιος	3,80	3.530.408	13.711.325,40
Ιούνιος	3,44	1.387.896	4.891.246,58
Ιούλιος	3,32	756.441	2.528.241,80
Αύγουστος	3,58	1.438.249	5.026.949,50
Σεπτέμβριος	4,02	2.880.718	11.046.867,72
Οκτώβριος	4,10	7.517.682	31.843.611,14
Νοέμβριος	4,10	3.032.622	12.945.052,34
Δεκέμβριος	4,18	1.638.419	6.843.888,46
Σύνολο		32.083.130	125.040.900,68
μέσοι ημερήσιοι όροι		128.848	502.172,29

Και σε σχέση με την κίνηση του Χ.Α.Α.:

2007

²⁰ Το χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, www.ase.gr

Το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον, όπως αυτό εκφράζεται από την ανοδική πορεία της μετοχής στη διάρκεια του έτους, επιβεβαιώθηκε γι' άλλη μία φορά με την αγορά επιπλέον πακέτου μετοχών της Εταιρίας από την εταιρία «ΑΤΤΙΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ», η οποία ήταν ο μεγαλύτερος μέτοχος τα τελευταία 2,5 χρόνια και πλέον η συμμετοχή της στην Εταιρία έχει διαμορφωθεί σε 22,25%.

Τα υψηλά επίπεδα ανταγωνισμού που καταγράφονταν στην ελληνική ακτοπλοΐα με το 70% των γραμμών της χώρας να εξυπηρετείται από δύο και περισσότερες ακτοπλοϊκές εταιρείες, δημιούργησαν ένα ασφυκτικό περιβάλλον που μοιραία οδηγούσε σε συγχωνεύσεις, μέσω των οποίων ο κλάδος κινδυνεύει να επιστρέψει σε φαινόμενα συγκεντρωτισμού. Έτσι, διαμορφώθηκε ένα νέο σκηνικό στην ελληνική ακτοπλοΐα, το οποίο εκ των πραγμάτων δημιούργησε μια έντονη κινητικότητα σχεδόν σε όλα τα επίπεδα. Η κίνηση αυτή κατέστησε τον Παναγόπουλο και ιστορικά τον πρώτο και μεγαλύτερο στρατηγικό επενδυτή των Μινωικών Γραμμών.

Η διοίκηση της Minoan Lines προχώρησε στην αναδιαπραγμάτευση και αναδιοργάνωση του συνόλου του τραπεζικού δανεισμού της, επιτυγχάνοντας σημαντική βελτίωση των βασικών όρων χρηματοδότησής της με ετήσιο όφελος 3 εκ. ευρώ περίπου στα αποτελέσματα της εταιρείας. Η παραπάνω αναδιοργάνωση του δανεισμού συμφωνήθηκε το Δεκέμβριο του 2007 με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης και ολοκληρώθηκε με την εκταμίευση του ποσού του ομολογιακού δανείου το Φεβρουάριο του 2008. Το ομολογιακό δάνειο, που καλύφθηκε με τη συμμετοχή δέκα τραπεζών και με εκπρόσωπο την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, έχει 12ετή διάρκεια και το ύψος του ανέρχεται στα € 375,00 εκατ.

Βασικός στρατηγικός στόχος- προοπτική της Minoan Lines για τα επόμενα χρόνια ήταν η επιπλέον ενίσχυση των μεριδίων της στις υπάρχουσες γραμμές και η περαιτέρω ανάπτυξή της με την δραστηριοποίηση της σε νέες γραμμές, έχοντας πάντα ως κύριο γνώμονα τόσο τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των επενδυμένων κεφαλαίων όσο και του οικονομικού οφέλους των μετόχων της.

Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου ήταν:

Όνοματεπώνυμο	Ιδιότητα	Λήξη Θητείας
Σαρής Στυλιανός	Πρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Κουλεντάκης Εμμανουήλ	Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Μανιαδάκης Αντώνιος	Διευθύνων Σύμβουλος - εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2010
Βαβουράκης Μιχαήλ	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2010
Δρυς Γεώργιος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Δρυλλεράκης Ιωάννης	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2010
Μαμαλάκης Κωνσταντίνος	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2010
Ξενικάκης Ιωάννης	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Παπαγεωργίου Γεώργιος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Παπαδάκης Μηνάς	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009
Σμπώκος Ιωάννης	Σύμβουλος - μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2008
Φρουδάκης Ευάγγελος	Σύμβουλος - ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος	Τακτική Γ.Σ. 2009

Σε αυτή τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, υπήρχαν και πέντε ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη.

Οι ειδικές επιτροπές που συνέβαλλαν στην λειτουργία και την λήψη των αποφάσεων της διοίκησης καθώς επεξεργάζονται επιμέρους θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων καθεμιάς και απασχολούν την Εταιρία, υποβάλλοντας ακολούθως σχετικές εισηγήσεις - προτάσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο ήταν :

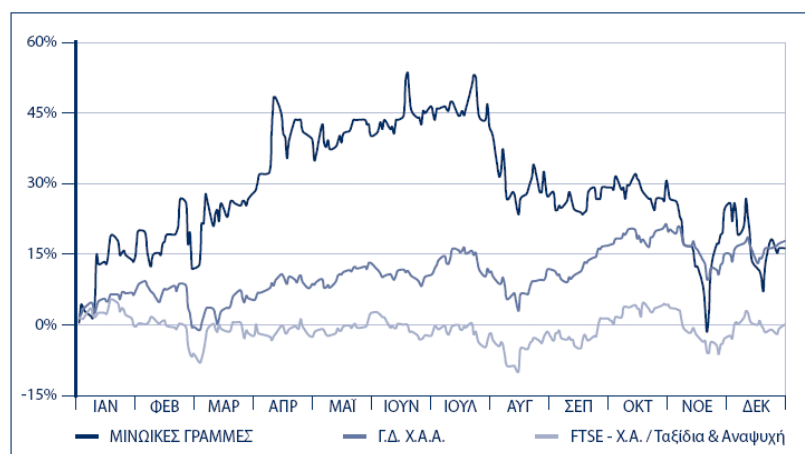
- α. Επιτροπή εσωτερικού ελέγχου
- β. Επιτροπή οικονομικού τομέα / αμοιβών & προμηθειών ξενοδοχειακού
- γ. Επιτροπή ναυτιλιακού τομέα
- δ. Επιτροπή εμπορικού τομέα
- ε. Επιτροπή ανάπτυξης και νέων επενδύσεων

Η τιμή της μετοχής κατά τη διάρκεια του έτους διαμορφώθηκε ως εξής:

Εταιρική Διακυβέρνηση και Ελληνική Πραγματικότητα: η περίπτωση των Μινωικών Γραμμών

Μήνας	(σε €)	(τιμχ.)	(σε €)
	Τιμή*	Συνολικός μηνιαίος όγκος συναλλαγών	Αξία μηνιαίου όγκου συναλλαγών
Ιανουάριος	4,80	4.008.060	18.839.449,00
Φεβρουάριος	5,00	8.254.406	42.902.654,42
Μάρτιος	5,30	1.481.549	7.566.035,24
Απρίλιος	5,86	1.675.955	9.735.734,18
Μάιος	5,96	746.316	4.400.096,62
Ιούνιος	6,06	17.400.901	104.587.142,02
Ιούλιος	6,14	1.341.059	8.225.861,88
Αύγουστος	5,32	914.084	4.973.223,38
Σεπτέμβριος	5,40	558.851	2.949.750,98
Οκτώβριος	5,46	1.102.958	5.935.408,88
Νοέμβριος	5,20	1.084.928	5.203.543,94
Δεκέμβριος	4,86	20.267.474	101.441.447,74
Σύνολα		58.836.541	316.760.348,28
μέσοι ημερήσιοι όροι		233.478	1.256.985,51

Η μεταβολή της τιμής της μετοχής συγκριτικά με τον κλάδο στο Χ.Α.Α., ήταν:

21

2008

Το 2007 υπήρξε μία χρονιά ραγδαίων εξελίξεων στη μετοχική σύνθεση σχεδόν όλων των ελληνικών ακτοπλοϊκών εταιριών. Έτσι μετά τις αποχωρήσεις από το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρίας της ΑΤΤΙΚΑ Συμμετοχών, του Ομίλου Λασκαρίδη και της Κυπριακής εταιρίας Sea Star, τον Ιανουάριο του 2008, η εταιρία “ATLANTICA Di NAVIGAZIONE Spa” συμφερόντων του Ομίλου GRIMALDI, απέκτησε το 30,0% του μετοχικού κεφαλαίου των Μινωικών. Ο Όμιλος GRIMALDI, έχοντας ιστορία 60 ετών (ιδρύθηκε το 1947), με ένα στόλο που αριθμεί πάνω από 100 πλοία διαφόρων κατηγοριών, αποτελεί τον μεγαλύτερο ευρωπαϊκό όμιλο στην επιβατηγό / οχηματαγωγό ναυτιλία μικρών αποστάσεων. Μάλιστα διαθέτετε ένα σημαντικό πακέτο μετοχών της ανταγωνίστριας εταιρίας των μινωικών, δηλαδή της ANEK.

²¹ Το χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, www.ase.gr

Πρωτότερα όμως από την κίνηση GRIMALDI, πραγματοποιήθηκε ακόμα μία σημαντική αλλαγή στην HSW, την εταιρία στην οποία οι μινωικές γραμμές συμμετείχαν. Έτσι, ο κ Γιάννης Βαρδινογιάννης, και οι στρατηγικοί μέτοχοι της Sea Star, (δηλαδή του ομίλου Ρέστη) η οποία κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών στην ANEK αναδείχθηκε κυρίαρχος και στην Hellenic Seaways (HSW), ύστερα και από τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της γενικής συνέλευσης της HSW στις 17 Μαΐου. Η Sea Star είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου. Η συμφωνία ήταν ενδεικτική της τάσης ενοποίησης στον κλάδο της ακτοπλοΐας. Η ελεγχόμενη από την οικογένεια Βαρδινογιάννη Sea Star Capital συμφώνησε να αποκτήσει το 26% των Μινωικών Γραμμών, της μεγαλύτερης διεθνούς ακτοπλοϊκής εταιρείας στην Ελλάδα, έναντι 92 εκατ. ευρώ. Πωλητές ήταν οι ελεγχόμενες από την οικογένεια Λασκαρίδη εταιρείες Access Maritime και Amadeus Navigation. Επίσης, η Sea Star συμφώνησε να αγοράσει από τους ίδιους ομίλους το 34,7% της Hellenic Seaways, της μεγαλύτερης ακτοπλοϊκής εταιρείας εσωτερικού στην Ελλάδα, έναντι 145 εκατ. ευρώ

Για κάποιο διάστημα, οι Μινωικές μέσω της Hellenic Seaways, λειτουργούσαν συμπληρωματικά με τις ANEK. Μάλιστα, οι εκπρόσωποι των Μινωικών Γραμμών που διαθέτουν το 34% του μετοχικού πακέτου της HSW δεν συμμετείχαν στο νέο διοικητικό συμβούλιο καθώς οι εκπρόσωποι της Ηρακλειώτης εταιρείας δεν συγκέντρωσαν τις αναγκαίους ψήφους, μεταξύ των μετόχων της HSW για να εκλεγούν. Συγκεκριμένα η σύσταση του Διοικητικού Συμβουλίου ήταν η εξής:

Κώστας Κληρονόμος, πρόεδρος της HSW. Γιάννης Βαρδινογιάννης, διευθύνων σύμβουλος της HSW, της ANEK και βασικός μέτοχος της Sea Star. Αντώνης Αγαπητός, γενικός διευθυντής. Αναστάσιος Τουρκολιάς, στέλεχος της HSW σε οικονομικά θέματα. Παναγιώτης Κασαπάκης, πρώην γενικός διευθυντής των Μινωικών Γραμμών. Βίκτωρ Ρέστης, πρόεδρος του ομίλου Ρέστη, στρατηγικός μέτοχος της Sea Star που ελέγχει το 36,50% της HSW.

Σταύρος Αγγελιδάκης, Αναστάσιος Πάλλης, Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης, που αποτελούσαν πρόσωπα κοινής αποδοχής των Γιάννη Βαρδινογιάννη και Βίκτωρα Ρέστη. Κωνσταντίνος Κουτσομπέλης, οικονομικός διευθυντής του ομίλου Ρέστη και εκπρόσωπός του σε όλα τα Δ.Σ. των εταιρειών που συμμετέχει ο όμιλος.

Νικόλαος Μουσάς, δικηγόρος, μέλος του Δ.Σ. της εταιρείας από την εποχή που την πλειοψηφία των μετοχών της είχε ο εφοπλιστής Πάνος Λασκαρίδης.

Οι δύο μεγάλες αυτές πλευρές, η Sea Star, του κ Γιάννη Βαρδινογιάννη από τη μία και η “ATLANTICA Di NAVIGAZIONE Spa” συμφερόντων του Ομίλου GRIMALDI από την άλλη, προχώρησαν σε μία μεταξύ τους συμφωνία που είχε ως κατάληξη την κυριαρχία της τελευταίας στις μινωικές γραμμές ενώ ταυτόχρονα κ. Βαρδινογιάννης, να παραμείνει το απόλυτο αφεντικό στην ANEK.

Έναντι 1,90 ευρώ ανά μετοχή αγόρασε η Sea Star το "πακέτο" της ANEK που ήλεγχε ο όμιλος Γκριμάλντι, ενώ πούλησε στον Ιταλό εφοπλιστή τη συμμετοχή της στις Μινωικές Γραμμές έναντι 5,29 ευρώ ανά μετοχή. Υπενθυμίζεται πως η Sea Star απέκτησε στις αρχές Δεκεμβρίου το 26,05% των Μινωικών Γραμμών από τον όμιλο Λασκαρίδη έναντι 5 ευρώ ανά μετοχή.

Σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση η Sea Star υπέγραψε συμφωνία για την απόκτηση από την εταιρεία Atlantica S.P.A Di Navigazione, 25.030.503 κοινών μετοχών, που αντιπροσωπεύουν το 15,5% του μετοχικού κεφαλαίου της ANEK έναντι συνολικού τιμήματος 47.557.956 ή 1,90 ευρώ ανά μετοχή. Η εξαγορά του ποσοστού στην ANEK θα χρηματοδοτηθεί από ίδια κεφάλαια. Σε συνέχεια της κίνησης αυτής, η συμμετοχή της Sea Star στην ANEK ανήλθε σε 52.422.237 κοινές μετοχές ή 32,5% του μετοχικού της κεφαλαίου. Επίσης, η Sea Star υπέγραψε και τη συμφωνία για την πώληση στην Atlantica S.P.A Di Navigazione, 18.942.487 κοινών μετοχών της των Μινωικών Γραμμών έναντι 100.205.756 ευρώ ή 5,29 ευρώ ανά μετοχή, που αντιστοιχούν σε 26,71% του μετοχικού κεφαλαίου των Μινωικών Γραμμών. Χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι της Sea Star για τις συναλλαγές αυτές είναι η Credit Suisse Securities (Europe) Limited και η Deutsche Bank AG, Υποκατάστημα Λονδίνου, ενώ τον γενικό συντονισμό έκανε η Τράπεζα Πειραιώς. Όπως τονίζεται στην ανακοίνωση, το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας επιβεβαιώνει με τις συναλλαγές αυτές την πρόθεση της Εταιρείας να ενισχύσει περαιτέρω της θέση της στον κλάδο της επιβατηγού ναυτιλίας, έχοντας ως γνώμονα το μακροπρόθεσμο στρατηγικό της σχεδιασμό αλλά και τη δημιουργία υπεραξιών για τους μετόχους της. Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο της Sea Star βεβαίωσε ότι και οι δύο πιο πάνω συναλλαγές γίνονται σε καθαρά εμπορική βάση (at arm's length), και ότι καμία από αυτές τις συναλλαγές δεν σχετίζεται ή επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα συμφέροντα του Γραμματέα της Εταιρείας, ή συμφέροντα οποιουδήποτε καθορισμένου προσώπου σύμφωνα με την έννοια που αποδίδεται στον περί Χρηματιστηρίου και Αξιών Κύπρου Νόμο. Επίσης, κανένα καθορισμένο πρόσωπο δεν συνδέεται με οποιονδήποτε τρόπο με τις συναλλαγές, τους αντισυμβαλλόμενους ή τους μεσολαβήσαντες στη σύναψη των πιο πάνω συναλλαγών.

Όπως είναι φυσικό η εξέλιξη αυτή δεν ικανοποίησε τα παλιά μέλη της διοίκησης των μινωικών, καθώς απομακρύνθηκαν από τη διοίκηση της εταιρίας ενώ μάλιστα η ίδια η εταιρία ενδέχεται να απομακρυνθεί από την έδρα της την Κρήτη. Ο πρόεδρος του ομίλου Grimaldi, στρέφει το ενδιαφέρον του περισσότερο στην γραμμή της Αδριατικής θέτοντας σε δεύτερη μοίρα την γραμμή Πειραιά – Ηράκλειο που είναι αυτή που εδραίωσε την εταιρία και την οδήγησε στην παγκόσμια αναγνωσιμότητα της.

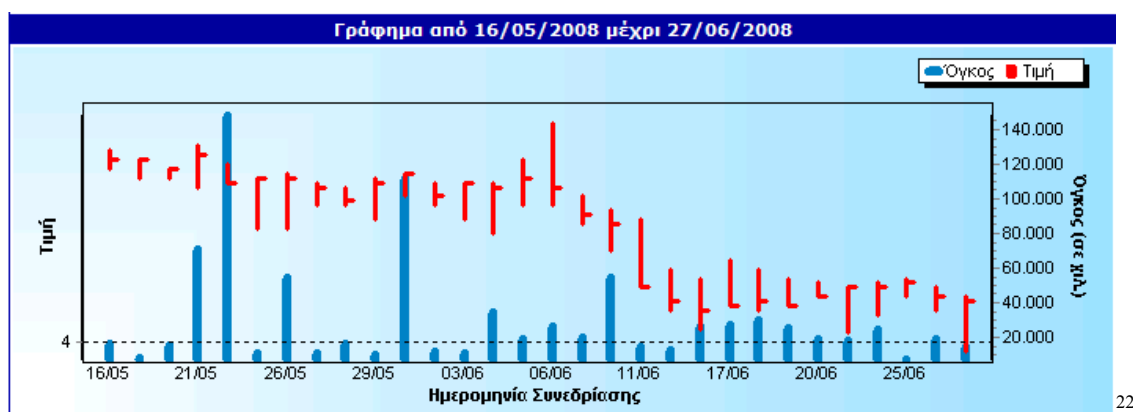
Ως αποτέλεσμα, ο σύλλογος των μετόχων των Μινωικών Γραμμών αλλά και παλιά στελέχη, στην προσπάθεια τους να «ανακόψουν» την πλήρη «ιταλοποίηση» της εταιρείας πέρασαν στην αντεπίθεση. Έτσι, Κάλεσε όλους τους μετόχους έστω και αν δεν είχαν δεσμεύσει τις μετοχές τους να παραβρεθούν στην γενική συνέλευση και να διατυπώσουν τις απόψεις τους. Ταυτόχρονα η διοίκηση του συλλόγου επισκέφτηκε πόρτα-πόρτα τους μετόχους, για να τους ζητήσει να αναλάβουν από κοινού πρωτοβουλίες, αφού κατείχαν την πλειοψηφία των μετοχών της εταιρείας και κατά συνέπεια μπορούσαν να ανακόψουν τη σημερινή πορεία των πραγμάτων. Υπήρχαν ακόμα και προτάσεις για «ρήξη» με το μεγαλομέτοχο Μανουέλε Γκριμάλντι, ενώ ο σύλλογος των μετόχων της εταιρείας ανέλαβε πρωτοβουλίες, ώστε να συσπειρώσει τους χιλιάδες που κατέχουν την πλειοψηφία των μετοχών.

Παρ' όλα αυτά στη γενική συνέλευση που πραγματοποιήθηκε ο νέος πρόεδρος των Μινωικών Γραμμών εξελέγη κατά τη συνεδρίαση της νέας διοίκησης στα γραφεία της εταιρίας, όπου συγκροτήθηκε σε σώμα. Συγκριμένα το δωδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο μετά την αλλαγή συνολικά έξι εκ των δώδεκα προσώπων τα οποία την απαρτίζουν έχει ως εξής: Πρόεδρος Εμμανουέλε Γκριμάλντι, αντιπρόεδρος των Μινωικών Γραμμών εκλέχθηκε ο Ηρακλειώτης Κώστας Μαμαλάκης, ενώ στη θέση του παραμένει ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας Αντώνης Μανιαδάκης. Μέλη εξελέγησαν ο αδελφός του νέου προέδρου Τζανλούκα Γκριμάλντι, ο σύζυγος της αδελφής του Ντιέγκο Πατσέλα, ο δικηγόρος του Ιταλού εφοπλιστή Πωλ Κυπριανού και το πρόσωπο της εμπιστοσύνης τους Μιχάλης Χατζάκης. Επίσης, μέλη της διοίκησης των Μινωικών Γραμμών είναι οι Γιώργος Παπαγεωργίου, Μιχάλης Βαβουράκης, Ιωάννης Ξενικάκης, Μηνάς Παπαδάκης και Ευάγγελος Φρουδάκης. Τις παραιτήσεις τους από τη διοίκηση της εταιρίας κατέθεσαν ο πρώην οικονομικός υπουργός Γιώργος Δρυς και ο Ιωάννης Δρυλλεράκης, οι οποίοι ήταν πρόσωπα που εκλέχθηκαν με τις ψήφους που προέκυψαν από τις μετοχές του πρώην μεγαλομετόχου Πάνου Λασκαρίδη. Οι θέσεις τους καλύπτονται τώρα από τους δύο πρώτους αναπληρωματικούς, οι οποίοι εκλέχθηκαν

κατά τις χθεσινές εκλογές και συγκεκριμένα από τους Ανδρέα Χατζάκη, πρώην συνεργάτη της ANEK, ένα πρόσωπο της εμπιστοσύνης των Γκριμάλντι και από το Γιώργο Παπαγεωργίου που κατάφερε τελικά να ανανεώσει τη θητεία του στη διοίκηση των Μινωικών Γραμμών. Υπενθυμίζεται ότι η Γενική Συνέλευση, εξέλεξε τους Εμμανουέλε Γκριμάλντι (ποσοστό 90,80%), Τζανλούκα Γκριμάλντι (ποσοστό 88,58%), Ντιέγκο Πατσέλα (ποσοστό 88,33%) και Πωλ Κυπριανού (ποσοστό 88,12%). Επίσης εξελέγησαν οι κ. Μιχαήλ Χατζάκης (ποσοστό 77,63%) και Γεώργιος Παπαγεωργίου (ποσοστό 69,54%) ως αναπληρωματικά μέλη. Εξελέγησαν δηλαδή τέσσερα νέα μέλη στο 12μελές Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας (μετά την έξοδο τεσσάρων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των οποίων η τριετής θητεία έληξε, σύμφωνα με το άρθρο 18 του καταστατικού της εταιρίας). Στη γενική συνέλευση παρέστησαν μέτοχοι που κατείχαν ή εκπροσωπούσαν 35.716.242 μετοχές του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου επί συνόλου 70.926.000 μετοχών (ποσοστό 50,36%).00447849892981.

Η νέα διοίκηση αναμένεται να συνεδριάζει εξ αποστάσεως, όπως συνηθίζεται στις πολυεθνικές και βάσει των νέων νόμων που ισχύουν και στη χώρα μας. Είναι πολύ πιθανό ακόμα να συρρικνωθεί και η υπηρεσία της εταιρείας στο Ηράκλειο, ενώ ουδείς αποκλείει στο μέλλον τη μεταφορά της έδρας.

Η τιμή κλεισίματος της μετοχής για το διάστημα από 16/05/2008 έως 27/06/2008 είναι η παρακάτω. Παρουσιάζεται μία γενικευμένη προσπάθεια διατήρησης του ύψους της μετοχής και της εξέλιξης της.

Πρόκειται, αδιαμφισβήτητα, για το μεγαλύτερο σταθμό στην ιστορία των Μινωικών Γραμμών, μετά την ίδρυση της. Διότι πρώτη φορά ο έλεγχος της εταιρείας περνά σε χέρια μη ελληνικά, με συνέπειες οι οποίες είναι δύσκολα προβλέψιμες.

²² Το χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, www.ase.gr

5.Κριτική – Προτάσεις για την αποτελεσματικότερη άσκηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Μινωικών

5.1 Κριτική

Οι Μινωικές γραμμές σημάδεψαν και συνεχίζουν να σημαδεύουν την ιστορία της Ελληνικής Ναυτιλίας με τη δράση τους. Από το έτος του 1998 και έπειτα, εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και άρχισαν να εφαρμόζουν τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης στη διοίκηση τους. Στην πραγματικότητα οι μεταρρυθμίσεις στην εταιρική διακυβέρνηση ήταν τα πρώτα μέτρα που εφάρμοσε η διοίκηση των Μινωικών κατά την είσοδο της στο Χ.Α.Α., προκειμένου να μπορεί να ανταγωνιστεί και παράλληλα να σταθεί στη νέα αγορά. Η διαδικασία αυτή προηγήθηκε της μετεξέλιξης του ισχυρού θεσμικού πλαισίου της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα.

Η διαδικασία αυτή ήταν σύνθετη και συμπεριελάμβανε σίγουρα συγκρούσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, της διοίκησης δηλαδή και των διαφόρων μετόχων, παρά το

γεγονός ότι τελευταίοι είχαν μικρή εξουσία λόγω και της μεγάλης διασποράς των μετοχών.

Παράλληλα τα τελευταία χρόνια η παγκόσμια αγορά άρχισε να παίρνει ένα πιο διεθνοποιημένο πρόσωπο, γεγονός που δεν μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστες και τις Μινωικές Γραμμές. Έτσι, τα τελευταία χρόνια και κυρίως μετά την είσοδο τους στο Χ.Α.Α. έγιναν πολλές προσπάθειες συγχώνευσης από πολλούς κολοσσούς της παγκόσμιας ναυτιλίας, που προσπάθησαν να την εισάγουν στο δυναμικό τους. Η παρουσία μεγάλων επιχειρηματιών στις εταιρίες των συμμετοχών που συμμετείχαν στις μινωικές, τους έδωσαν τη δυνατότητα πολλές φορές να την ελέγξουν και να την μεταχειριστούν βάσει των δικών τους συμφερόντων, ιδίως μάλιστα σε μία πολύ κρίσιμο για την ναυτιλία περίοδο, κυρίως λόγω της αύξησης στην τιμή του πετρελαίου που είχε σαν άμεση συνέπεια την αύξηση στη τιμή των ναύλων.

Φυσικά, η τελευταία και σημαντικότερη εξέλιξη στην διοίκηση των Μινωικών, έλαβε χώρα τους τελευταίους μήνες, μετά από μία ισχυρή συμφωνία μεταξύ των δύο μεγάλων επιχειρηματιών, του Γιάννη Βαρδινογιάννη και μέσω αυτού της Sea Star Ferries και του Emanuele Grimaldi και του ομώνυμου ομίλου Grimaldi. Επρόκειτο στην πραγματικότητα για μία ανταλλαγή μετοχών μεταξύ των δύο επιχειρηματιών, καθώς και του διαχωρισμού του χώρου δράσης τους.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, προχώρησαν σε μία μεταξύ τους συμφωνία που τους δίνει τη δυνατότητα να είναι ο καθένας τους ο κυρίαρχος της μίας εταιρίας. Ο Grimaldi λόγω της μεγάλης διασποράς των μετοχών είναι ο κυρίαρχος στις μινωικές και μπορεί να κινεί και να διαχειρίζεται μόνος του τις καταστάσεις και τις εξελίξεις στην εταιρία. Το γεγονός αυτό δεν βρίσκει σύμφωνους όλους τους μετόχους, αλλά ούτε και συνάδει με το αρχικό όραμα των μινωικών.

Στην πραγματικότητα κανένας εκ των διεκδικητών της δεν εφάρμοζε ως πρόθυμος να υπακούσει και να υποταχθεί στα θέλω μίας εταιρίας αυστηρά προσηλωμένης στην βάση της, και με έντονο το τοπικό στοιχείο.

Ο όμιλος Grimaldi είναι παγκόσμια γνωστός με έντονη δράση στη διεθνή ναυτιλία. Ο σκοπός της είναι καθαρά κερδοσκοπικός και η διοίκηση αποτελείται ως επί το πλείστον από μέλη της οικογένειας Grimaldi, που ως στόχο έχουν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στον παγκόσμιο επιχειρηματικό κόσμο. Η εικόνα αυτή δεν αντιπροσωπεύει καθόλου τις προοπτικές των μινωικών γραμμών που ξεκίνησαν τουλάχιστον με διαφορετικό ιδεολογικό υπόβαθρο, γεγονός που εγείρει τις αντιδράσεις των Κρητών κυρίως μετόχων.

5.1.1 Συστατικά της Εταιρικής Διακυβέρνησης έως το 2007

Οι Μινωικές υιοθετούν τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης των εισηγμένων στο χρηματιστήριο ελληνικών εταιριών, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο Ν. 3016/ 2002 και την υπ' αριθ. 5/204/14.11.2000 απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Στα πλαίσια αυτά, έχουν θέσει σε εφαρμογή τις κύριες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης οι οποίες καθορίζουν τα εξής

- Σύνθεση Δ.Σ
- Διαφάνεια και γνωστοποίηση πληροφοριών
- Σεβασμός των δικαιωμάτων των μετόχων

Το Δ.Σ. των Μινωικών απαρτίζεται από 12 μέλη. Η Ελληνική νομοθεσία ορίζει ως μέγιστο αριθμό μελών τα 13, οπότε και δεν υπερβαίνεται μέγιστο πλήθος των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Σύμφωνα με τα άρθρα του καταστατικού της εταιρίας, η θητεία του 1/3 των μελών λήγει κάθε έτος κατά την ημερομηνία διενέργειας της ετήσιας συνέλευσης των μετόχων.

Η ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων του Ιουνίου του 2007 εξέλεξε όλα τα μέλη του Δ.Σ. εκ των οποίων τρία έχουν διετή θητεία και τα υπόλοιπα έχουν τριετή θητεία. Τα μέλη του Δ.Σ. δεν έχουν δικαίωμα σε καμία μορφή αποζημίωσης μετά το πέρας της θητείας τους στο Δ.Σ. Η γενική συνέλευση των μετόχων είναι η μόνη αρμόδια να διορίσει ανεξάρτητα μη-εκτελεστικά μέλη στο Δ.Σ. και το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο για τον καθορισμό του πλαισίου των δυνατοτήτων των άλλων μελών ως εκτελεστικά ή μη-εκτελεστικά. Μάλιστα διατηρήθηκε παραπάνω από τον ελάχιστο αριθμό μη εκτελεστικών μελών που είναι τουλάχιστον το 1/3 εκ του συνόλου ενώ υπήρχαν και άνω των δύο ανεξάρτητα μέλη.

Το Δ.Σ. έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει για οποιοδήποτε θέμα το οποίο δεν εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης των μετόχων. Η απαραίτητη απαρτία για να συνέλθει το Δ.Σ. είναι το ήμισυ όλων των μελών συν ένα. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τα άρθρα του καταστατικού της εταιρίας, οι αποφάσεις του Δ.Σ. θα υιοθετούνται με τη θετική ψήφο της απόλυτης πλειοψηφίας των παρισταμένων μελών κατά τη σχετική συνεδρίαση. Το Δ.Σ. έχει δικαίωμα να εκχωρήσει ορισμένες αρμοδιότητες σε μέλη του, στο Δ/ντα Σύμβουλο, στα εκτελεστικά διοικητικά στελέχη της επιχείρησης, σε τρίτα μέρη ή σε επιτροπή που έχει το Δ.Σ. συστήσει.

Όσον αφορά στις επιτροπές και συγκεκριμένα στην επιτροπή ελέγχου, αυτή συνέρχεται

τακτικά τουλάχιστον 4 φορές ετησίως και δύναται να έχει έκτακτες συνεδριάσεις εφόσον κρίνεται απαραίτητο. Οι αποφάσεις της επιτροπής πρέπει να είναι ομόφωνες. Οι κανονισμοί που διέπουν την επιτροπή επανεξετάζονται ετησίως από το Δ.Σ. μετά από σχετική σύσταση της επιτροπής. Η επιτροπή ελέγχου, που λειτουργεί ως εποπτικό και συμβουλευτικό όργανο έχει τις εξής αρμοδιότητες - Εξετάζει και αποτιμά την απόδοση και αποτελεσματικότητα των ελέγχων και διαδικασιών εσωτερικής πληροφόρησης, δίνοντας έμφαση στις διαδικασίες που εφαρμόζει η εταιρεία για την αξιολόγηση των σημαντικών κινδύνων καθώς και στα μέτρα που λαμβάνονται για την ασφαλή διαχείριση των κινδύνων αυτών. Στη συνέχεια, ενημερώνει το Δ.Σ. σχετικά με τα πορίσματα των ανωτέρω ελέγχων.

- Εποπτεύει τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και μεριμνά για την ανεξαρτησία και την αποτελεσματική λειτουργία των εσωτερικών ελεγκτών. Μεταξύ άλλων, εξετάζει και αποτιμά τη διαδικασία εκπόνησης προγραμμάτων λειτουργίας των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου και συστήνει την έγκρισή τους στο Δ.Σ., παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών και εκτιμά την πρόοδο και την αποτελεσματικότητα του έργου του εσωτερικού ελέγχου
- Εξετάζει τις τριμηνιαίες, εξαμηνιαίες και ετήσιες οικονομικές καταστάσεις πριν από τη δημοσίευσή τους
- Αξιολογεί την αρτιότητα και την συνέπεια των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τις πληροφορίες που διατίθενται στα μέλη της
- Γνωμοδοτεί στο Δ.Σ. σε θέματα επιλογής εξωτερικών ελεγκτών
- Εξετάζει, μετά την ολοκλήρωση του ετήσιου ελέγχου, όλα τα θέματα που έχουν προκύψει κατά τη διάρκεια του ελέγχου αυτού, τα αποτελέσματα του ελέγχου καθώς και τυχόν θέματα που εγείρει οι εξωτερικοί ελεγκτές κατά την εκτέλεση του έργου τους
- Εξετάζει σε συνεργασία με εξωτερικούς ελεγκτές το πλαίσιο και τη μεθοδολογία του ετήσιου ελέγχου, αξιολογώντας την απόδοση των ελεγκτών και συστήνοντας στο Δ.Σ. την απαλλαγή τους από οποιαδήποτε ευθύνη έναντι της εταιρίας μας
- Προεγκρίνει όλες τις υπηρεσίες και αποδοχές που επικαλούνται οι εξωτερικοί ελεγκτές σε περίπτωση χρήσης τέτοιων
- Εξετάζει και αποτιμά την ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών και εισηγείται στο Δ.Σ. μέτρα για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας τους.

Η γενική συνέλευση των μετόχων συνέρχεται ετησίως, εντός 6 μηνών μετά το πέρας του

προηγούμενου οικονομικού έτους με σκοπό να εγκρίνει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα και να απαλλάξει τα μέλη του Δ.Σ. και τους ελεγκτές από τυχόν ευθύνες σχετικές με τη θητεία τους κατά την διάρκεια του εν λόγω έτους.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία η γενική συνέλευση ανακοινώνεται στην εφημερίδα της κυβέρνησης τουλάχιστον 10 ημέρες πριν από την ημερομηνία της αυτής, καθώς επίσης και σε ημερήσια εφημερίδα των Αθηνών με πανελλήνια κυκλοφορία, σε μια ημερήσια οικονομική εφημερίδα και σε δύο εφημερίδες με ευρεία κυκλοφορία στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, τουλάχιστον 20 μέρες πριν από την ημερομηνία της συνέλευσης ή 10 μέρες πριν από την σχετική ημερομηνία σε περίπτωση αναβολής της συνέλευσης. Αυτή η ανακοίνωση θα πρέπει να περιλαμβάνει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο, και την ημερομηνία και την ώρα της συνέλευσης. Δεν απαιτείται καμία ειδοποίηση εάν όλοι οι μέτοχοι είναι παρόντες ή εκπροσωπούνται στη συνέλευση και κανείς μέτοχος δεν φέρει αντίρρηση σχετικά με την συνέλευση και την υιοθέτηση αποφάσεων κατά τη διάρκειας αυτής της συνέλευσης.

Οι μέτοχοι που επιθυμούν να συμμετάσχουν στη συνέλευση θα πρέπει να καταθέσουν βεβαίωση δέσμευσης μετοχών που έχει εκδοθεί από το κεντρικό αποθετήριο αξιών, σύμφωνα με το Ν. 2396/ 1996, τουλάχιστον 5 ημέρες πριν από την ημερομηνία διενέργειας της συνέλευσης. Οι μέτοχοι μπορούν να συμμετάσχουν στη συνέλευση δι' αντιπροσώπου που έχει τη σχετική νόμιμη εξουσιοδότηση. Εκτός κι αν ορίζεται διαφορετικά στην ισχύουσα νομοθεσία ή στο καταστατικό της εταιρίας, η παρουσία αυτοπροσώπως ή δια πληρεξουσίου μετόχων που κατέχουν όχι λιγότερο από το 20% του μετοχικού κεφαλαίου είναι απαραίτητη για να θεωρηθεί ότι υπάρχει απαρτία. Εάν δεν υπάρχει απαρτία σε όμως τα μόνα θέματα που μπορούν να συζητηθούν και να ψηφιστούν είναι αυτά που είχαν καταχωρηθεί στην ημερήσια διάταξη της συνέλευσης που αναβλήθηκε.

Εκτός κι αν ορίζεται διαφορετικά στην ισχύουσα νομοθεσία ή το καταστατικό, η απαιτούμενη πλειοψηφία για την ψήφιση μιας απόφασης που προτείνεται στη γενική συνέλευση είναι η απόλυτη πλειοψηφία των μετοχών που εκπροσωπούνται στη γενική συνέλευση. Οι μέτοχοι που είναι παρόντες, αλλά απέχουν της ψηφοφορίας θεωρούνται παρόντες ή εκπροσωπούμενοι για τους σκοπούς της απαρτίας και της πλειοψηφίας.

5.1.2 Ναυάγιο Samina

Δεν σημαίνει βέβαια ότι κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των μινωικών από τους μικρομετόχους της εταιρίας, δεν υπήρξαν σκάνδαλα. Ένα από τα σκάνδαλα που σημάδεψαν την πορεία και στιγματίσαν την φήμη της εταιρίας με τραγικά για τους πρωταγωνιστές της αποτελέσματα, ήταν και το ναυάγιο του πλοίου Samina.

Συγκεκριμένα, στις 26 Σεπτεμβρίου του 2000 στις 10 και τέταρτο το βράδυ το Express Samina προσέκρουσε στις νησίδες Πόρτες και μέσα σε 20 λεπτά βυθίστηκε. Από τους 510 επιβάτες του, οι 81 δεν κατάφεραν να βγουν στη στεριά και πνίγηκαν. Ο τότε υπουργός δικαιοσύνης Μιχάλης Σταθόπουλος δήλωσε στην Βουλή: Υπάρχουν μεγάλες ευθύνες παντού, οι οποίες και θα διερευνηθούν. Το ναυτικό δυστύχημα δεν αποτελεί μόνο τραγωδία, αλλά υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις "**εγκληματικής αδιαφορίας**". Το ιστορικό των βουλευμάτων είναι μια παλινοδία αποφάσεων και αναιρέσεων τους σχετικά με το είδος της παραπομπής των υπεύθυνων για το ναυάγιο του Express Samina. Αρχικά στο εδώλιο του κατηγορουμένου θα κάθονταν 17 άτομα, μεταξύ των οποίων και έξι στελέχη της επιθεώρησης εμπορικών πλοίων. Στην συνέχεια τα κακουργήματα των μελών του πληρώματος μετατράπηκαν από το Συμβούλιο Εφετών Αιγαίου με το βούλευμα υπ. αριθ 71/2002 σε πλημμελήματα. Με το ίδιο βούλευμα το Συμβούλιο Εφετών Αιγαίου αποφάσισε να μην υπάρξει κατηγορία κατά της εταιρείας MFD στην οποία ανήκε το Σάμινα, για τα φθαρμένα σωσίβια και τις κακοσυντηρημένες βάρκες.

Στον δρόμο προς το δικαστήριο αρκετά από τα άτομα της επιθεώρησης απαλλάχτηκαν και η υπόθεση τους δικάστηκε από άλλο δικαστήριο. Κάτω από τις πιέσεις των συγγενών τελικά με το υπ. αριθ. 122/2004 βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αιγαίου παραπέμφθηκαν ο πλοίαρχος και ο υποπλοίαρχος για κακουργήματα. Τα υπόλοιπα 5 μέλη του πληρώματος βαρύνονταν με κατηγορίες βαθμού πλημμελήματος. Οι εκπρόσωποι των Μινωικών, Κωνσταντίνος Κληρονόμος και Νίκος Βικατος, αντιμετώπισαν κατηγορίες για έκθεση σε κίνδυνο ανθρώπινης ζωής, ενώ δικάστηκαν και για ηθική αυτουργία σε ψευδή βεβαίωση, που αφορά στην έκδοση πιστοποιητικών αξιοπλοΐας του Σαμίνα από τους επιθεωρητές του ΥΕΝ και αξιωματικών του Λιμενικού Σώματος.

Οι αιτίες για την βύθιση του Σαμίνα σύμφωνα και με τα πορίσματα ήταν οι παρακάτω:

- Τα ανοικτά στεγανά. Πρόκειται για τις υδατοστεγείς μπουκαπόρτες οι οποίες ήταν ανοικτές, αφού κανείς δεν φρόντισε να τις κλείσει. Η ευθύνη για τον ασφαλισμό των μπουκαπορτών βαρύνει τον Α' μηχανικό.
- Τα 17 ανασφάλιστα φορτηγά που μετακινήθηκαν με αποτέλεσμα να πάρει κλίση

το πλοίο και να επιταχυνθεί η βύθιση του.

- Τα παλιά και κακοσυντηρημένα σωστικά μέσα. Μια από τις σωσίβιες λέμβους δεν λειτούργησε και οι ναυαγοί που είχαν επιβιβαστεί σε αυτή παρασυρθήκαν από τα κύματα, ενώ τα σωσίβια ήταν τριών δεκαετιών.
- Η λάθος ενημέρωση του κέντρου συντονισμού διάσωσης.
- Οι λανθασμένες ενέργειες και οι παραλείψεις του πλοιάρχου Β. Γιαννάκη και του υποπλοιάρχου Αν. Ψυχογιού.
- Το ότι πλοίο ταξίδευε τον τελευταίο μήνα πριν από το ναυάγιο χωρίς τα αναγκαία πιστοποιητικά και δεν υπήρχε λίστα επιβατών ούτε σχέδιο εγκατάλειψης του.

Οι αιτίες που δεν αναφέρθηκαν στα πορίσματα είναι αυτές που έπληξαν τη φήμη της εταιρίας ως ανερχόμενου κολοσσού .

Ο Παντελής Σφηνιάς αντιπρόεδρος της Minoan Flying Dolphin -που μετά το ατύχημα μετονομάστηκε σε Hellenic Flying Dolphin- είχε προσπαθήσει τον προηγούμενο καιρό του ατυχήματος να δημιουργήσει έναν μονοπωλιακό κολοσσό στις θαλάσσιες συγκοινωνίες. Εξαγόραζε άλλες εταιρείες και παλιά πλοία με σκοπό την κυριαρχία στο αιγαίο. Ξαναβάφτιζε παλιά πλοία τα όποια κυκλοφορούσαν δεκαετίες στην θάλασσα με νέα ονόματα. Το Σαμινα συγκεκριμένα ήταν πλοίο του 1965.

Σύμφωνα με δήλωσή του πριν το ατύχημα "ο αντιπρόεδρος Παντελής Σφηνιάς υποστήριζε ότι τα πλοία τους, που με τις εκτεταμένες επισκευές και εργασίες που γίνονται - θα είναι τα ασφαλέστερα της Ευρώπης" ενώ σε άλλη του συνέντευξη υποστήριζε ότι **"για την εταιρεία προέχει η ασφάλεια των επιβατών**, οι οποίοι θα μπορέσουν να ασκήσουν κριτική όταν διαπιστώσουν τις σοβαρές αλλαγές στα πλοία της. Όλα έχουν ανακατασκευαστεί σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές ασφαλείας"

Δυο μήνες μετά το ναυάγιο του Σαμινα ο Παντελής Σφηνιάς αυτοκτόνησε. Τα ΜΜΕ μιλούσαν για τον ευαίσθητο άνθρωπο που αυτοκτόνησε λόγω τύψεων.

Ασφαλώς υπήρχαν και οι πιέσεις των μεγαλομετόχων της Minoan Flying Dolphin που λόγω συγκυριών δεν κατάφερε να μπει στο χρηματιστήριο καθώς και προσωπικά χρέη του πρώην αντιπρόεδρου της εταιρείας ύψους 4,3 δισ δραχμών. Όλα αυτά δημιουργούσαν υπόνοιες για την ανεξέλεγκτη δράση του συγκεκριμένου στελέχους, αλλά και για τυχόν ατασθαλίες εις βάρος των μικρών μετόχων.

Έτσι, η δραματική όσο και τραγική έξοδος του αντιπροέδρου της Minoan Flying Dolphins (MFD) και προέδρου της Ένωσης Εφοπλιστών Ακτοπλοΐας (ΕΕΑ) Παντελή Σφηνιά από την κεντρική επιχειρηματική σκηνή οδήγησε αναπόφευκτα σε εκ νέου

αναδιάταξη του σκηνικού στην ακτοπλοΐα.

Το ναυάγιο του πλοίου «Express Samina», αρχικά, και η αυτοκτονία Σφηνιά σε δεύτερο χρόνο αποσταθεροποίησαν πρακτικά το οικοδόμημα της ελληνικής ναυτιλίας, καθώς δύο από τα ισχυρότερα «δομικά» του στοιχεία (η MFD και οι Μινωικές Γραμμές) κλυδωνίστηκαν. Ταυτόχρονα, σύσσωμη η ελληνική ακτοπλοΐα οδηγήθηκε σε απαξίωση, καθώς η θρυλούμενη ανανέωση του ακτοπλοϊκού στόλου και η ισχυροποίηση των ελληνικών εταιρειών ενόψει της απελευθέρωσης της αγοράς (2002) εβρίσκετο στον αέρα. Το σύνολο των εταιρειών έβλεπαν την αξία των μετοχών τους να συρρικνώνεται καθημερινά και οι ίδιες να είναι υποχρεωμένες από ένα σημείο κι έπειτα να στηρίζουν τη μετοχή τους μειώνοντας τη ρευστότητά τους ενώ μειώνονταν.

Τα επενδυτικά προγράμματα των εταιρειών για την ανανέωση του στόλου τους με τη ναυπήγηση νέων πλοίων τελούσαν υπό επανεξέταση καθώς ένα από τα βασικά χρηματοδοτικά «εργαλεία» στο οποίο θα βασιζόταν, δεν δούλευε πλέον. Συγκεκριμένα, οι εταιρείες είχαν στηρίξει στη Σοφοκλέους μεγάλο μέρος των ελπίδων τους να αντλήσουν φθηνά κεφάλαια ώστε να χρηματοδοτηθούν οι νέες ναυπηγήσεις, οι αυξήσεις κεφαλαίου, όμως, που πραγματοποιήθηκαν τον τελευταίο καιρό σημείωσαν παταγώδη αποτυχία εξαιτίας και του γενικότερου κλίματος στην κεφαλαιαγορά.

Ο όμιλος των Μινωικών Γραμμών δέχτηκε, αναπόφευκτα, ισχυρότατες εξ αντανακλάσεως πιέσεις εξαιτίας της περιόδου κρίσης στην οποία έχει εισέλθει η MFD μετά το ναυάγιο. Οι Μινωικές, άλλωστε, παράμεναν ο βασικός μέτοχος της MFD (ήλεγχε το 41%), γεγονός που σύνδεε άμεσα τον όμιλο με τις εξελίξεις στη Minoan Flying Dolphins. Μπορεί στο κέντρο της φουρτούνας να βρισκόταν η MFD αλλά το παλιρροϊκό κύμα το δέχονταν με σφοδρότητα και ο όμιλος των Μινωικών. Οι δυο εισηγμένες εταιρείες του ομίλου (Μινωικές Γραμμές, Forthnet) δέχονταν ισχυρές πιέσεις στη Σοφοκλέους.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η μετοχή των Μινωικών έχασε τη μισή της αξία (49,2%) σε σχέση με το τελευταίο κλείσιμο πριν από το ναυάγιο (από τις 3.330 βρέθηκε στις 1.690). Παράλληλα, η δυσμενής συγκυρία (άνοδος τιμής καυσίμων και δολαρίου) καταπόντισε τα προ φόρων κέρδη Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2000 (μείωση 64% σε σχέση με πέρυσι) και μείωσε τα μικρά κέρδη κατά 18,1%, αν και οι πωλήσεις αυξήθηκαν 4,6% στο συγκεκριμένο 9μηνο.

Μετά το ναυάγιο οι Μινωικές αναζήτησαν τρόπους να βγουν από τη δίνη της κρίσης της MFD και σύμφωνα με υψηλόβαθμο στέλεχος της εταιρείας εξέταζαν (πριν ακόμα την αυτοκτονία Σφηνιά) τη δυνατότητα ν' αλλάξει το όνομα της MFD ώστε να μην

παραπέμπει καθ' οιονδήποτε τρόπο στις Μινωικές Γραμμές. Ο κατάπλους του νεότευκτου πλοίου «Knossos Palace» των Μινωικών θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αλλαγή του κλίματος αν δεν αυτοκτονούσε ο Π. Σφηνιάς, αν δεν κρατούνταν μυστική μια περίεργη «εξαφάνιση» ενός 22άχρονου ναυτικού και αν δεν βρισκόταν στον αέρα όλη η δεύτερη φάση του επενδυτικού προγράμματος των Μινωικών (αφορούσε τη ναυπήγηση 4 πλοίων κόστους περίπου 120 δισ. δρχ.). Η χρηματοδότηση της ναυπήγησης των τεσσάρων πρώτων πλοίων της εταιρείας ήταν εξασφαλισμένη, όμως, δεν συνέβαινε το ίδιο με τα επόμενα τέσσερα. Σύμφωνα με το ίδιο στέλεχος, οι Μινωικές ευελπιστούσαν σε αναστροφή του κλίματος στη Σοφοκλέους ώστε να προχωρήσουν σε αύξηση κεφαλαίου απ' όπου θα γίνονταν προσπάθεια άντλησης περίπου 35 δισ. δρχ. (περίπου το 30% του κόστους ναυπήγησης των τεσσάρων πλοίων).

Η ιστορία έδειξε ότι κατάφεραν τελικά να αποδράσουν από τη δίνη στην οποία είχαν περιέλθει μετά από το τραγικό δυστύχημα. Σε αυτό τελικά, συνέβαλε σημαντικά η ναυπήγηση των νεότευκτων πλοίων Phaestos και Knossos Palace, στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιάς. Το επίπεδο των υπηρεσιών που παρείχαν τα συγκεκριμένα πλοία, αλλά και ο υπερσύγχρονος εξοπλισμός τους, ενίσχυσαν τη φήμη των μινωικών ως μίας πολύ υψηλού επιπέδου εταιρείας. Παράλληλα, από το ναύαγιο και έπειτα η διοίκηση των μινωικών άρχισε να είναι πιο ανοιχτή σε προτάσεις εξαγοράς και συνεργασίας με άλλους ομίλους, καθώς πίστευε ότι έτσι θα αποκλιμάκωνε τη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί. Φυσικά, σε κάθε τέτοια πιθανή ενέργεια υπήρχε η αντίδραση των μικρομετόχων οι οποίοι επιθυμούσαν τη διατήρηση των μινωικών ως είχε, ώστε να μπορούν και οι ίδιοι να λαμβάνουν μέρος στις αποφάσεις.

5.1.3 Διακυβέρνηση των Grimaldi.

Τα αποτελέσματα της Διακυβέρνησης των Grimaldi, δεν μπορούν να είναι από τώρα ορατά καθώς μετρούν λίγο μόλις καιρό στην κεφαλή των Μινωικών. Παρ' όλα αυτά μπορούν να γίνουν κάποιες αρχικές παρατηρήσεις και επισημάνσεις ως προς τον τρόπο που κινούνται και που δείχνει να προδιαγράφει τη γενικότερη τους πολιτική.

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, η λογική και οι στόχοι της διακυβέρνησης των Μινωικών από τους Grimaldi είναι εντελώς διαφορετική από αυτή που ασκούσαν οι έως τότε μεγαλομέτοχοι των μινωικών. Φυσικά, ήδη και από το 2005 με την επικράτηση της ATTICA GROUP στο διοικητικό συμβούλιο, άρχισαν να υπάρχουν σημάδια μίας περισσότερο «κερδοσκοπικής-επιχειρηματικής» πολιτικής από την έως τότε υπάρχουσα. Οι Grimaldi όμως άφησαν ένα ακόμα πιο ριζοσπαστικό και χαρακτηριστικό στίγμα στη

λειτουργία τους.

Οι Grimaldi, έδειξαν το ενδιαφέρον τους για τις Μινωικές ήδη από το 2001, μέσω της στρατηγικής συμμαχίας τους με τις μινωικές, καθώς συνεργάστηκαν και ταυτόχρονα επέκτειναν τις δραστηριότητες τους στον ευρύτερο χώρο της Αδριατικής. Σταδιακά άρχισαν να αυξάνουν τα πακέτα των μετοχών τους στην εταιρία. Ήδη το 2006 είχε αποκτήσει το 1,5% του πακέτου των μετοχών και συγκαταλεγόταν ως ο ένας εκ των πέντε μεγαλομετόχων των μινωικών γραμμών.

Το 2008, προχώρησαν σε μία σημαντική κίνηση, στην ουσία επρόκειτο για μία ανταλλαγή μεταξύ δύο σημαντικών επιχειρηματιών, που οδήγησε στην απόκτηση του 30% του μετοχικού κεφαλαίου των μινωικών από τον ιταλικό όμιλο.

Ο τρόπος με τον οποίο κατέληξε ο όμιλος των μινωικών στα χέρια των Grimaldi, δεν ήταν και ο πλέον αναμενόμενος. Η συμφωνία μεταξύ των δύο μεγαλομετόχων έγινε μυστικά και χωρίς την συγκατάθεση τόσο των υπολοίπων μετόχων που δεν ήταν ενήμεροι για την συγκεκριμένη κίνηση, όσο και της συνολικής διοίκησης που δεν έβλεπε και τόσο θετικά μία τέτοια ενέργεια.

Παράλληλα, η σχεδόν άμεση απομάκρυνση των παραδοσιακών στελεχών από τη διοίκηση, επαλήθευσε αλλά και ταυτόχρονα ενίσχυσε τους φόβους των περισσοτέρων για την σταδιακή απομάκρυνση και αποκοπή της εταιρίας από τη βάση της.

Οι περισσότεροι μικρομέτοχοι θεωρούσαν και ενδεχομένως συνεχίζουν να θεωρούν την εταιρία ως προσωπική τους κτήση καθώς είναι ιδιαίτερα έντονοι οι δεσμοί που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ όσων ασχολήθηκαν εντατικά με την εταιρία, ώστε να πιστεύουν πως τους ανήκει δικαιωματικά και να μπορούν να συμμετάσχουν στην λήψη των αποφάσεων και στην εξέλιξη της πορείας τους.

Το βέβαιο είναι πως σε μία εποχή που είναι έντονο το φαινόμενο των συμμαχιών μεταξύ μεγάλων εταιριών, ώστε να μπορέσουν να κυριαρχήσουν στην αγορά, να είναι αναπόφευκτη η παρούσα εξαγορά. Ίσως ο τρόπος με τον οποίο αυτή πραγματοποιήθηκε να προκαλεί τις αντιδράσεις και να εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά τον σκοπό για τον οποίο λήφθηκαν.

Παράλληλα η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, δεν προστατεύει την γνώμη και τα γενικότερα δικαιώματα των μικρομετόχων καθώς τα πέντε εκ των δώδεκα μελών έχουν συγγενικούς ή και έντονους φιλικούς δεσμούς μεταξύ τους, ώστε να μπορούν να προωθούν ευκολότερα τις δικές τους απόψεις. Μάλιστα, βάσει του νόμου 3016/2002 απαγορεύεται να είναι μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εν ενεργεία διευθυντικά στελέχη ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι δευτέρου βαθμού συγγένειας εξ αίματος ή

αγχιστείας, γεγονός που εδώ παραβιάζεται.

Ένα ακόμα σημείο που αξίζει σχολιασμού είναι η απαγόρευση βάσει του άρθρου 23 του νόμου 2190/1920 στους διευθυντές να ασκούν επαγγελματικά, εξ ονόματος τους ή εξ ονόματος άλλων, δραστηριότητες που καλύπτονται από τους στόχους της επιχείρησης στην οποία είναι διευθυντές καθώς και να συμμετέχουν ή /και να συνεργάζονται με εταιρίες που έχουν τον ίδιο σκοπό με την εταιρία στην οποία είναι διευθυντές. Αυτός ο περιορισμός μπορεί να εξαλειφθεί μόνο μέσω άδειας από τη γενική συνέλευση των μετόχων. Δεν γνωρίζουμε και δεν μπορούν να μας δοθούν σαφείς πληροφορίες τόσο για το κατά πόσο οι Grimaldi ενεργούν μόνο προς όφελος όλων των εταιριών του ομίλου ή αν υπερκαλύπτονται οι δραστηριότητες τους από την εξυπηρέτηση των ιδίων συμφερόντων, και αν έχει έως στιγμή παραχωρήσει την άδεια της η γενική συνέλευση των μετόχων για κάτι τέτοιο.

Από την άλλη δεν μπορεί να αγνοηθεί ότι η συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο των μινωικών ενός τόσο διακεκριμένου ομίλου, ανοίγει νέους ορίζοντες και θέτει νέα δεδομένα για την θέση των μινωικών στην παγκόσμια κοινότητα. Μάλιστα, η οικονομική ανάπτυξη του ομίλου μπορεί να προϋποθέτει την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που παρά το γεγονός ότι πιθανολογείται η μεταφορά της στην Ιταλία, να ωφελήσει πολλούς δυνητικά εργαζόμενους.

5.2 Προτάσεις για την για την αποτελεσματικότερη άσκηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Μινωικών

Οι διοικούντες, πρέπει να αναπτύξουν ένα σαφές όραμα για την επιχείρηση και να υιοθετήσουν τους σύγχρονους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Σε αυτήν την διαδικασία, ο διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης πρέπει να συμπεριλάβει στο διοικητικό συμβούλιο (συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων των μετόχων μειονότητας) και άλλους συμμετόχους της επιχείρησης. Το νέο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης και οι οργανωτικοί μηχανισμοί χρειάζονται χρόνο προκειμένου να είναι λειτουργικοί. Η πρόκληση για τον «ηγέτη» της επιχείρησης πρέπει να είναι η δέσμευση να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις συγκρούσεις μέσα στην επιχείρηση.

Η προσπάθεια εξομάλυνσης των περισσότερων διαφωνιών των αντιμαχόμενων πλευρών θα πρέπει να είναι πρωταρχικής σημασίας ώστε να μπορέσει να προχωρήσει η εταιρεία σύννομη και ενωμένη προς μία νέα πορεία. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητος ο

σεβασμός και η εφαρμογή όλων των συστημάτων που εφαρμόζουν την εταιρική διακυβέρνηση και δείχνουν τον ενδιαφέρον τους στις απόψεις όλων των μετόχων, συμπεριλαμβανομένου και αυτού με μικρά ποσοστά.

6.Επίλογος

Η εταιρική διακυβέρνηση, ως σύστημα αρχών συμπεριφοράς, απευθύνεται στους φορείς εξουσίας, η οποία ασκείται τόσο από την εταιρία ως αυτόνομη νομική και οικονομική οντότητα, όσο και από τους παράγοντες που δρουν σε συνάρτηση με την λειτουργία της εταιρίας. Η εταιρία συνιστά ένα κοινωνικό όν, το οποίο δημιουργείται για να αναπτύξει σχέσεις με τον έξω ως προς αυτό κόσμο. Από αυτές τις σχέσεις πηγάζουν δυνάμεις, οι οποίες είναι αυθύπαρκτες, ακόμη και εάν επενεργούν ως προϊόν της συνύπαρξης άλλων δυνάμεων, οι οποίες δρουν στο εσωτερικό της εταιρίας ή έξω από αυτήν. Ο συντονισμός αυτών των δυνάμεων συνιστά την πρωταρχική επιδίωξη κάθε συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης. Η εταιρική διακυβέρνηση τείνει να χαλιναγωγήσει αυτές τις δυνάμεις, ώστε η επενέργεια τους να είναι προς την εκπλήρωση του εταιρικού σκοπού, μέσα σε ένα πλέγμα αμοιβαίων εξυπηρετήσεων, προς τελικό όφελος του ισχύοντος οικονομικού συστήματος.

Το οποιοδήποτε σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει ως εγγύηση ορθής διακυβέρνησης. Η αποτελεσματική εφαρμογή του εξαρτάται, πρωταρχικά, από την ικανότητα και την ακεραιότητα των προσώπων που έχουν επιφορτιστεί με την εξουσία διοίκησης της εταιρίας. Η θέσπιση κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης απλώς εξισορροπεί τις δυνάμεις που μετέχουν στην διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων και ενδυναμώνει τους μηχανισμούς ελέγχου της ορθής λειτουργίας της επιχείρησης. Έτσι, παρέχονται στα πρόσωπα που ασκούν καθήκοντα εταιρικής

διοίκησης, τα μέσα τα οποία θα κατευθύνουν αυτά προς την βέλτιστη συμπεριφορά. Από την άλλη μεριά, διασφαλίζονται στους μετόχους οι δυνατότητες αποτελεσματικού ελέγχου της αποδοτικότητας των προσώπων που ασκούν διοίκηση, προς αποφυγή ανήθικης συμπεριφοράς. Δεν θα πρέπει επομένως να προσδώσει κανείς στην εταιρική διακυβέρνηση τον χαρακτηρισμό της πανάκειας για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων. Στην πραγματικότητα θα πρέπει να υφίσταται διαβάθμιση της ποιοτικής αξίας του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης ανάλογα με το περιεχόμενο των κανόνων που το συνθέτουν, αλλά και με τον τρόπο εφαρμογής αυτών των κανόνων. Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί ότι το τέλειο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί ουτοπία διότι πάντα θα υφίστανται, μέσα και έξω από την εταιρία, συγκρούσεις συμφερόντων.

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να αναλυθεί η εφαρμογή της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην εταιρία των μινωικών γραμμών καθώς και όλα τα στάδια από τα οποία πέρασε η διοίκηση ώστε να καταλήξει στο σημερινό της ιδιοκτησιακό καθεστώς, από την στιγμή που εισήχθη στο Χ.Α.Α.

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε η πορεία της έως σήμερα πέρασε πολλές διακυμάνσεις και αλλαγές στη διοίκηση ώστε να καταλήξει στη σημερινή της δομή. Ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονταν και τηρούνταν οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης τουλάχιστον έως σήμερα στηρίζονταν αρκετά στα επιθυμητά επίπεδα με σεβασμό τουλάχιστον τις περισσότερες φορές προς όλους τους μετόχους της εταιρίας.

Όσον αφορά τη σημερινή της εταιρική διακυβέρνηση, παρατηρούμε κάποιες παρατυπίες στην σύσταση του διοικητικού συμβουλίου όπως και στον συνολικό τρόπο με τον οποίο έγινε η εξαγορά του μεγάλου μετοχικού πακέτου από τους Grimaldi. Φυσικά, επειδή η εξαγορά αυτού του πακέτου έγινε σχετικά πρόσφατα δεν μπορούν να διεξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά τον τρόπο που θα λειτουργεί στο μέλλον και αν θα διατηρήσει η θα διαφοροποιήσει κάτι στην διοίκηση της.

Γεγονός πάντως είναι ότι πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες ναυτιλιακές παγκοσμίως ώστε να κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για την περαιτέρω ανέλιξη και εξέλιξη της πορείας της εταιρίας στην παγκόσμια οικονομική κοινότητα και μελλοντικά. Η φήμη που διαθέτει εντός και εκτός των συνόρων αλλά και σίγουρα η φήμη του σημερινού της προέδρου, μπορούν να δώσουν τις δυνατότητες για το σκοπό αυτό.

7.Βιβλιογραφία

Greece: Economic and Market Analysis (November 2005 – April 2006) της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος http://www.nbg.gr/publications/eco_fin_bulletin.html.

United Nations Conference on Trade and Development, "Selected Issues in Corporate Governance: Regional and Country Experience" UNITED NATIONS New York and Geneva, 2003

Roy C Smith and Ingo Walter, 2006.

Μ. Ξανθάκης, Α.Τσιπούρης, Α.Σπανός, 2000

P. McKnight, N. Milonas & N. Travlos, 2003, *Marc Goergen*, 1999

Κώδικες των: ΟΟΣΑ, Cadbury-Hambel Report/Ην. Βασίλειο, Sarbanes-Oxley Act/American Law Institute, Γερμανικός Κωδικός

Corporate Governace Development in Greece, Tsibanoulis D., Tsibanoulis & Partners, 2002

«The evolution of Corporate Governance in Greece», Spanos L., 1st LSE PhD Symposium on Modern Greece, 21/06/2003, London

«Εταιρική Διακυβέρνηση: Διεθνής Εμπειρία και Ελληνική πραγματικότητα», Ελένη

Κορωνίδου-Διπλωματική εργασία, τμήματος MBA

«Μεθοδολογία αξιολόγησης του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα»,
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Μελετών και Εκπαίδευσης
Χρηματοοικονομικής, Μ. Ξανθάκης, Λ. Τσιπουρη, Λ. Σπανός, Χ.Νούνης, Ιανουάριος
2002 (μελέτη προς το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών)

«Εταιρική Διακυβέρνηση αλά Ελληνικά και πως θα βγει από την τρύπα», Νέστορ Σ.,

*Η Καθημερινή, ψ. 20, 03/2005, σελ. 15- «Ο Ν. 3016/2002 για την εταιρική
διακυβέρνηση: κατ' άρθρο ερμηνεία, αξιολόγηση από την σκοπιά των θεσμικών
επενδυτών»*, Μούζουλας Σ., σελ. 13-20, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003

«Έρευνα για την τάση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα» - Pricewater
Coopers-Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

